

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická

Diplomová práce

VÁCLAV KOTVA JAKO SPISOVATEL

Jitka Quadratová

Plzeň 2012

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta pedagogická

Katedra českého jazyka a literatury

Akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jitka QUADRATOVÁ**

Studijní program: **M7504 Učitelství pro střední školy**

Studijní obory: **Učitelství českého jazyka pro střední školy**

Učitelství německého jazyka pro střední školy

Název tématu: **Václav Kotva jako spisovatel**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Sestavit životopis.
2. Charakterizovat literární dílo (s použitím ohlasů v tisku).
3. Charakterizovat odborné práce.
4. Charakterizovat Václava Kotvu jako herce (s použitím ohlasů v tisku).
5. Korespondence Václava Kotvy.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedené prameny a literatury.

V Plzni dne 22. dubna. 2012

Ráda bych poděkovala prof. PhDr. Viktoru Viktorovi, CSc. za cenné rady, připomínky a trpělivost při korekci mé práce.

Paní Kratochvílové z Městského muzea v Radnicích, která mi byla průvodkyní po „zákulisí radnického divadla“ a ochotnou pomocnicí v hledání pramenů k této práci.

A v neposlední řadě patří mé poděkování rodině pana Václava Kotvy za poskytnutí mnohých doplňění a ujasnění si informací k tomuto tématu.

1	ÚVOD	7
2	ŽIVOTNÍ ROLE.....	9
2.1	Dítě a student.....	9
2.2	Učitel a vychovatel	11
2.3	Herec v divadle	16
2.3.1	Ochotnické divadlo v Radnicích.....	16
2.3.2	Divadlo Petra Bezruče v Ostravě	25
2.3.3	Činoherní klub	29
2.3.4	Národní divadlo	31
2.4	Herec ve filmu.....	31
2.5	Kronikář a archivář	34
2.6	Manžel a rodič	35
3	LITERÁRNÍ DÍLO	38
3.1	Poezie	38
3.1.1	Trny bez naděje.....	41
3.1.2	Jiskrami času.....	42
3.1.3	Prstýnek léta	43
3.1.4	Dětem.....	44
3.1.5	Třásně dnů a nocí.....	45
3.1.6	Vlaštovička	46
3.1.7	Náš táta.....	47
3.1.8	Ruka vztažená	47
3.1.9	Zpovídání.....	48
3.1.10	Na cestu	49
3.1.11	Preludia	50
3.1.12	Sluncem a stínem	51
3.1.13	Večerní kvítí.....	52
3.1.14	Blouznivé snění	53
3.1.15	Vzpomínání.....	54
3.1.16	Rýmovačky	54
3.2	Próza	55
3.2.1	Dny šťastného dětství – Jucka a brigádní generál.....	55
3.2.2	Jak jsme si hráli ve dvacátých a třicátých letech v podbrdském městečku v Radnicích u Rokycan.....	55
3.2.3	Růženka z cihelny.....	56
3.2.4	Za károu Tylovou.....	56
3.2.5	Vzpomínky na Divadlo Petra Bezruče v Ostravě 1959 – 1965 a na Činoherní klub v Praze 1965 – 2001.....	56

3.3	Odborné práce	57
3.3.1	Základní hlasová a dechová cvičení.....	57
3.3.2	Jak na to	58
3.4	Divadelní hry	58
3.4.1	Osmička odvahy, Osmička bojuje	59
3.4.2	Vyhoštěnec	59
3.4.3	Ostatní.....	60
3.5	Korespondence	60
4	ZÁVĚR.....	62
6	RESUMÉ.....	63
7	ABSTRACT	64
8	Bibliografie	65
9	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	70
10	SEZNAM PŘÍLOH	71

1 ÚVOD

Václav Kotva jako literární tvůrce, jakožto téma práce, ať již diplomové, bakalářské, či seminární, je z důvodu neexistence jakékoli, byť třeba tematicky vzdálené publikace, tématem nabízející autorovi široký prostor pro tvořivost a originalitu, zároveň však, ze stejného důvodu klade vysoké nároky na schopnost sumarizovat a analyzovat dostupné zdroje s důrazem na vhodnou interpretaci získaných faktů.

Bavíme-li se o Václavu Kotvovi, napadne nás primárně role herce, spíše menších divadelních a filmových rolí. Nijak však významných na to, aby v dnešní uspěchané době prahnoucí po senzacích, kdokoli věnoval sebemenší úsilí vytvořit ucelený pohled na tuto roli, či nabídl jiný úhel pohledu na osobnost Václava Kotvy jako člověka mnoha životních zkušeností. Právě tato roztříštěnost byla důvodem, proč uspořádat práci z pohledu „životních rolí“ a nabídnout tak alternativní pohled na život a následně literární tvorbu Václava Kotvy. Od toho se také odvíjí členění vlastní práce na dvě hlavní kapitoly: Životní role Václava Kotvy a Literární dílo.

První kapitola, jak už bylo řečeno, se skládá z životních rolí V. Kotvy, v kterých se ocitl jako – dítě a student, tady si všímáme jeho dětství a jeho rodinného zázemí a následného studia učitelství. Dále sleduje jeho celoživotní – učitele – vychovatele a nechybí ani jedna z jeho velkých životních etap – herce v divadle a filmu. V neposlední řadě nezapomínáme ani na jeho činnost – kronikáře a archiváře a v závěru této kapitoly, tak jak i tato role v životě přišla, stojí – manžel a rodič.

Druhá kapitola se již zabývá literárním dílem autora, obecně popisuje jeho prózu, odborné práce, divadelní hry a jeho korespondenci a hlouběji seznamuje s poezií. Ta je rozdělena podle vzniku básnických sbírek a nechybí stručná charakteristika. Z každé sbírky byla vybrána jedna reprezentativní báseň, kterou jsme rozebrali z hlediska obsahu a formy.

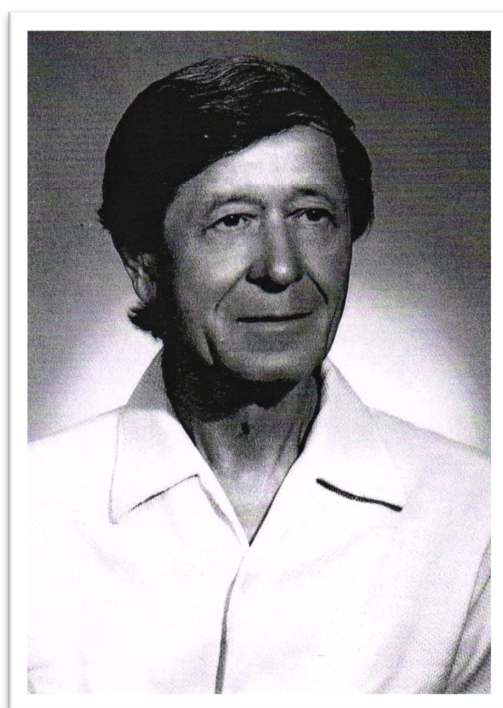
Podkladem pro naši práci se stal Kotvův osobní fond uložený ve Státním okresním archivu v Rokycanech, až na výjimky vzešlý zcela z jeho činnosti. Obsahuje divadelní kroniky a plakáty Ochočnického divadla v Radnicích, Divadla Petra Bezruče v Ostravě a Činoherního klubu v Praze, které jsou doplněny i o novinové články a recenze her. Dále

jsme využili kopii kroniky Ochotnického divadla v Radnicích uloženou v Městském muzeu v Radnicích. Nezbytnou součástí primární literatury bylo i jeho literární dílo. Pracovali jsme také s literaturou sekundární, která nám byla nápomocna v základních datech a v doplňujících informacích o tomto muži. Vycházíme i z nejrůznějších časopiseckých příspěvků reflektujících život i dílo autora, recenzí, kritik a podobně. Velkým přínosem této práce jsou také vzpomínky členů Kotvovy rodiny a přátel.

2 ŽIVOTNÍ ROLE

2.1 Dítě a student

Václav Kotva se narodil 20. 1. 1922 jako jediné dítě manželům Kotvovým v podbrdském městečku Radnice u Rokycan v domě číslo 38. Rodina získala v Radnicích „domovské právo v r. 1932 (rod pocházel z Litohlav)“⁽¹⁾

Obrázek 1 - Václav Kotva 50 let

Václavův otec Václav Kotva st. (nar. 15. 9. 1896 ve Skořicích) měl šest sourozenců, čtyři bratry a jednu sestru. Spolu s bratry šel ve šlápějích svého otce a vyučil se kovářskému řemeslu. Václav Kotva ml. vzpomíná na své prarodiče takto: „Vždy jsem rád sledoval dědečka při kování koní. Také jsem miloval kovářskou výheň a ten zvláštní druh uhlí, které se rozžhaví, blýská se a sálá. Dědeček mi dokonce vykoval malý vozíček a já mu říkal „hrašák“. V něm jsem si vozil nasbírané byliny a prodával je dětem za křemínky. Blízko kovárny stála kaplička, ve které moje babička zvonívala, a když jsem býval v Litohlavech, chodil jsem s ní zvonit klekání, a přitom jsme se spolu modlili Anděl Páně.“⁽²⁾ Jeho rodiče ho vedli k lásce k bližnímu, k sobě samému přes křesťanskou víru. „Tatínek i maminka mě hlavně příkladem učili milovat lidi. Nebylo

snad dne, aby se někomu nepomohlo nebo alespoň neporadilo. Každá překážka se u nás odstraňovala společným rozhodnutím.“⁽³⁾ Václavův tatínek to měl velmi těžké: „Ačkoli otec, původním zaměstnáním kovář, nemohl zpočátku najít práci a musel prodávat po domech krém a tkaničky, přece jenom se postaral, abychom neměli hlad.“⁽³⁾ Později se stal akvizičním úředníkem pojišťovny, kde pracoval až do odchodu do předčasného důchodu, neboť trpěl srdeční chorobou. Zemřel v roce 1952, když Václavovi bylo 30 let.

Václavova matka Marie Kotvová, rozená Černá (nar. 10. 5. 1898 v Radnicích a zemřela 27. 6. 1983) pocházela z dvanácti dětí drážního zaměstnance Františka Černého (16. 6. 1864 – 4. 8. 1950 a Anny Černé (25. 6. 1871 – 6. 6. 1949) a o jednoho z bratrů se starala i po svatbě. Kromě strýce pečovala ještě o celou „domácnost, drůbež, kozu prasátko a samozřejmě nechyběla ani husa a králík“. ⁽³⁾ Sám na ni vzpomíná: „Moje drahá maminka byla nejen krásná žena, ale i vzor lásky, věrnosti a píše.“⁽⁴⁾

V Radnicích Václav prožil své dětství a mládí. Navštěvoval obecnou školu (1928 – 1932), rok měšťanskou (1933) a následně 8 let dojížděl do reálného gymnázia v Rokycanech (1934 – 1942). „V roce 1942 jsem tedy maturoval na rokycanském gymnáziu za velmi podivných podmínek a nakonec mi bylo dovoleno, abych skončil školu, a protože jsem patřil do těch ročníků, které byly pracovně nasazené v Německu, tak jsem měl také odjet do toho Stuttgartu.“⁽⁵⁾ Po maturitě chtěl studovat jednoroční kurz při učitelském ústavu nebo podobný kurz při obchodní akademii, ale ani jeden mu nebyl povolen. Aby se ubránil nucenému nasazení v době okupace Československa, začal navštěvovat soukromou jazykovou školu M. Büchlové v Plzni (1942), kde studoval němčinu. Studium však musel přerušit, neboť mu přišel rozkaz odjet na nucenou práci do Stuttgartu. „Jenomže se mi podařilo takovým více méně podfukem zůstat doma. Jeden z těch mých kamarádů Vláďa Vaňkát patřil k té komisi, která odváděla, a protože jsme spolu hráli v divadle a já jsem byl pro to ochotnické divadlo, je mi to hloupé tak říkat, důležitý, ale prostě byl. On se mi zeptal, co dělám, a když jsem mu nakonec řekl, že pracuji v lese, tak on to zdůvodnil tak, že mi ten odjezd o rok odložili, tak jsem nikam nejel a pracoval jsem opravdu v tom lese.“⁽⁵⁾ Jako lesní dělník u šternberského lesního úřadu na Skřeži nedaleko Radnic zůstal pracovat až do roku 1945. „Bylo to pro mě jedno z nejkrásnějších období mého života.“⁽²⁾ „Tam jsme dělali takzvané plotovky, jenomže to byly 20metrový stromy a teď když to máte tahat

k silnici, tak to si dáte dva, tři stromy do podpaží. A já jsem doslal zabrat, ale ten les byl pro mě odrazovým můstkem k tomu, abych se mohl vracet každý večer domů a mohl hrát divadlo. Já byl na jevišti vlastně každý večer a vedle toho mi zbyl ještě čas, abych doučoval radnické děti.“ (5) „Když byla pauzička, přišel hajný a do mokrého písku v cestě ryl špičkou své hole postupy sovětských a spojeneckých armád, kde už jsou a kde budou za týden. Poslouchal totiž v hájovně vysílání anglického rozhlasu. Tenkrát jsem si do lesa nosil Nový zákon a Breviář moderního člověka, což byly citáty moudrých lidí, a v tom jsem si mudroval. Jestli na mně bylo něco dobrého, tak jsem to pochytil právě v tom lese, v samotě nad knihami.“ (2)

Obrázek 2 - Škola

2.2 Učitel a vychovatel

Po osvobození začal Václav Kotva studovat češtinu a filosofii na Filozofické fakultě Karlovy univerzity v Praze, ale po roce musel studium kvůli nemoci přerušit. „Jenomže ten kluk z těch Brdských lesů nebyl zvyklý na ten život v Praze. Já jsem byl takový plný touhy se něco dozvědět, a tak jsem většinu času vysedával v těch aulách a poslouchal jsem i věci, které nepatřily k té češtině a filozofii, krom toho jsem nejedl nic pořádného, taky jsem neměl kde bydlet. Pro mě kolej bylo něco absolutně

neznámého, tak jsem přespával u svého strýčka kadeřníka nad takovým průjezdem, protože on byl svobodný. Tenkrát měli akorát jedno lehátko, tak jsem tak nastydl, že potom si mě táta odvezl v uzlíčku s dvojnásobným středoušním zánětem, a tak jsem se vlastně uštvál.“⁽⁵⁾

Svou první učitelskou zkušenost nabyl na obecné škole v Radnicích, kde učil necelé 3 měsíce poté, co přestal pracovat jako lesní dělník. V roce 1946 učil na měšťanské škole ve Štěnovicích u Plzně. „V těch Štěnovicích to bylo vlastně svým způsobem velmi podobný Praze, ačkoli tam byla velká hospoda, tak nám odmítli vařit, tak jsme museli nejdřív běhat v poledne 3 kilometry do vzdálené vesničky. To se ukázalo, že je to nemožné, tak některý z těch kluků, z žáků, nám přinesl v kastrůlcích jídlo. Jel na kole a přivezl to. Při tom vyučování té češtiny jsem nabodával knedlíky do omáčky, podtrhával na tabuli podmět a přísudek a jaksi mumlavě vysvětloval základy českého jazyka.“⁽⁵⁾ Svě žáky učil nejenom krásám českého jazyka, ale prostřednictvím her, zážitků a mnohých dalších činností, které působí na rozvoj osobnosti dětí, jim vštěpoval též hodnoty skautingu, jako jsou bratrství, spolupráce, hry fair-play, ohleduplnost k sobě i okolnímu prostředí, vztah k přírodě. „Byla to doba, kdy byl zrušen skaut. Já jsem si zajel do Plzně, koupil jsem odborky skautské. To byly takové nárameníky, které určovaly toho človíčka, že tenhle patří do tohoto nebo do jiného oddílu, tak třeba Medvědi, Konvalinky, Růžičky, a řekl jsem si, to se dá velmi dobře použít ve třídě k tomu, aby se zlepšil prospěch, aby se zlepšila docházka, aby se zlepšila čistota. A já jsem si třídu rozdělil jednoduše na 5 takových oddělení a děti se musely řídit těmi příkazy k zlepšení toho, o čem jsem před chvílí mluvil. Jednoduše byly špinavé, potrhané, nedůsledné v docházce do školy a tím, že byly zařazeny do té určité skupiny, tak vlastně byly nuceny podřídit se určitému řádu. A po mnoha letech jsem potkal maminku a ta mi říká: „Pane Kotva, vy si neumíte představit, jak to u nás tenkrát vypadalo, když jste k nám nastoupil na tu školu. Ty děti se ráno drhly kartáčem na podlahu, aby byly čisté, aby byly spořádané, aby neztrácely body.“ Protože když někdo neuspíval v těch věcech, tak se ztrácely body. V průběhu týdne se to hodnotilo a na té tabulce se ukázalo, která ta skupina zvítězila. A odměnou pro ty děti bylo, že se směly na návsi při tělesné výchově projevit pokřikem. A to už se scházely babičky z vesnice a čekaly, která ta skupina jaký pokřik vyhlásí. Ale já jsem s těmi dětmi potom také k jejich radosti lovil bobříky a to byl také jeden z důvodů, když

přišel inspektor, který tohle všechno objevil, to moje skautské zaměření, u mě ve třídě, že jsem potom a to velmi brzy, byl přeložen zase na jinou školu, zase na jinou školu, a tak jsem šel od školičky ke škole a to už byl člověk zvyklý.“⁽⁵⁾

Ze Štěnovic se dostal ještě na krátkou dobu, na jeden měsíc, na měšťanskou školu opět v Radnicích a poté na jednotřídku do Němčovic (1946 - 1947), na kterou vzpomíná ve svém dopise zaslaném u příležitosti oslav založení školy: „Učil jsem opravdu u Vás na jednotřídní obecné škole od 4. října 1946 do 30. září 1947. Předtím jsem 4. června 1946 musel obstát při doplňovací maturitní zkoušce na Mužském učitelském ústavu v Plzni. Dovedete se představit, s jakými pedagogickými zkušenostmi jsem na té Vaší škole začínal. Jinak mohu říci, že jsem od dětství sdružoval houfy děcek a tak bylo samozřejmé, že jsem měl i k těm němčovickým žákům otcovský vztah. Učit na jednotřídní škole dá i zkušenému kantorovi pěkně zabrat. Třída byla rozdělena na tři oddělení. To první tvořila skupina prvňáčků, ve druhém byli žáci druhého a třetího postupného ročníku a v tom třetím kluci a děvčata čtvrté a páté třídy...“ ... „S těmi prvňáky mi v nepřímém zaměstnání velmi pomáhal talentovaný žák František Pšenička ze Dvorců, který byl výborný počtář a kreslíř. Ten se později stal profesorem a pak i děkanem na Vysoké škole technické (obor architektura). Občas jsem poprosil jednoho ze svých mladých herců Karla Jandu a ten mi s prvňáky také pomáhal. Jednoho smolného dne navštívil němčovickou školu pan okresní inspektor. Když tenkrát vešel do třídy, chyběli prvňáčkové, protože je v té chvíli trénoval ve vedlejší místnosti zmíněný famulus Karel Janda. Pan inspektor se samozřejmě zajímal, kde jsou prvňáčkové. Řekl jsem mu, že mají ve vedlejší místnosti svačinu (tedy přestávku). Milý pan inspektor mi samozřejmě hned přikázal, abych pro ně zašel. Je přece nepřipustné, aby tak malé děti byly bez dozoru. Vyletěl jsem pohotově ze třídy a v minutě prchal po schodech pryč i můj učitelský pomocník, jinak holičský učeň. Následovalo zkoušení žáků panem inspektorem. V tom žáci i já snad obstáli.“ ... „Velmi brzy mi bylo doporučeno, abych se na způsob výuky a vedení školy šel poradit s p. učitelem Václavem Vainarem, se kterým jsem se dobře znal z ochotnického divadla...“ ... „Tajemníkoví pana inspektora se ježily vlasy, když ode mne, učitele a správce školy, dostával na svůj úřad zprávy psané rukou na starém nekvalitním papíru...“ ... „Po vyučování jsem obvykle vyprovázel žáky z Kamence přes romantickou Čertovu kolébku a v samotném Kamenci na stránkách učil děvčata 4. a 5. třídy tancovat valčík a

polku.“ ... „Nezvyklá práce na němčovické jednotřídce mi dala zabrat a já jsem byl jedné noci odvezen do plzeňské nemocnice s krutými bolestmi celého zažívacího traktu. Tam mě dali asi za týden do pořádku a já zase začal učit. Ten týden v nemocnici pak byl podnětem k napsání romantické hry Marie. V roce 1947 jsem již začínal s psaním her pro školní mládež – Osmička odvahy a Osmička bojuje.“⁽⁶⁾

Rok také učil na dvoutřídce v Přívěticích (1947 - 1948), krátce na trojtřídce ve Vranově u Radnic (1948) a na dvoutřídce ve Lhotě pod Radčem (1948 - 1949). Závěrem roku 1949 jej opět přivítaly děti ve škole Přívěticích.

Poté mu bylo oznámeno, že již nemůže vyučovat české děti, neboť se jeho skautské ideály a náboženské přesvědčení neslučují s ideologií tehdejšího režimu. „Věděli o mně, že chodím do kostela. Tajemník MNV vysedával každou neděli dopoledne u okna s notýskem a fízloval, kdo tam chodí. A když mi řekli, abych vstoupil do KSČ, tak jsem jim napsal, že moje filozofické názory se s těmi marxistickými neslučují.“⁽²⁾

Proto byl poslán k řeckým dětem do výchovného ústavu nejprve v Mariánských Lázních a poté na Svatou Annu poblíž Plané u Mariánských Lázní, kde je měl naučit číst a psát česky. Jednalo se o domov řeckých dětí, které emigrovaly v době občanské války v Řecku. „Jinak já ty řecké děti měl rád, oni byly obrovsky temperamentní, nesmírně čistotné, a pak uměly krásně vyprávět, protože to byly většinou děti pastevců, o tom třeba, jak zaháněly vlky. Trochu jsem se naučil řecky. Dětem bylo nesmírně divné, když jsem jim v řečtině řekl: „Μου αρέσουν τα παιδιά σε όλο τον κόσμο.“ Mám rád děti celého světa. Jak je to možné, soudruhu, jak ty můžeš pohladit a obejmout všechny děti celého světa, vždyť na to přece nestačíš? Potom ty děti přestěhovali někam jinam k Ústní nad Labem.“⁽⁵⁾

Dalších pět let (od roku 1950) působil na pohraniční české střední škole ve Svatém Kříži (nyní Chodský Újezd) u Tachova, kam chodily děti rodičů, kteří se nějakým způsobem znelíbili komunistickému režimu. Zde se jeho práce pro mládež uplatnila nejvíce. Byl vedoucím národopisného kroužku a Osvětové besedy, organizoval školní estrádní soubor, s nímž jezdil po celém okolí. „Na škole se sešli samí vyhoštěnci. Dali jsme tam do kupy dětský soubor písní a tanců. Já jezdil po hospodách s pásmem Seifertových básní Šel malíř chudě do světa. A to si představte, vystupoval jsem třeba

o pauze taneční zábavy, která byla při bubnu a harmonice. A oni poslouchali.“⁽²⁾ O víkendech se věnoval ve svých rodných Radnicích divadelnímu studiu mládeže při Hornickém divadle Radnicka.

Mezitím dokončil doplňující maturitu pro školy obecné na Mužském státním ústavu učitelském v Plzni a o rok a půl později byl na stejném ústavu uznán způsobilým vyučovat ruský jazyk na měšťanských školách. Poté složil ještě zkoušky učitelské způsobilosti pro školy obecné a na Pedagogické fakultě Karlovy univerzity s pobočkou v Plzni získal i aprobaci z ruského jazyka, dějepisu, zeměpisu a českého jazyka pro střední školy.

Po absolvování jeho kroky zaměřily opět do Prahy. „Do Prahy jsem odešel jenom proto, abych si mohl splnit svůj celoživotní sen a studovat na divadelním oddělení AMU. Podařilo se mi to díky úspěšné práci v ÚLT.“⁽³⁾ Bohužel se tam hlásil až v době, kdy místa pro režiséry byla obsazená, a jen díky přímluvě doktorky Rektorisové byl přijat jako mimořádný posluchač (1955 - 1959). „Mně už tenkrát bylo třiatřicet let, takže na herectví jsem nemohl.“⁽⁵⁾ Ani v této době práci s dětmi nepřerušil a své studium dokázal zkombinovat s prací učitele ruského jazyka na jedenáctileté střední škole v Praze 9 ve Vysočanech.

Po ukončení studia na DAMU odešel do Divadla Petra Bezruče v Ostravě, kde pracoval až do roku 1965 jako herec. Ve volném čase vyučoval na LŠU v Petřvaldu, poté v Ostravě, kde vedl i dramatický kroužek v Pionýrském domě. V témže roce mu vyšla jeho skripta hlasové výchovy Jak na to, a následně ještě 3x. V roce 1985 následovala skripta metodiky uměleckého přednesu s názvem Základní hlasová a dechová cvičení.

Ve výuce na LŠU pokračoval i Praze a to ve školním roce 1969 - 70. Od 1. 11. 1974 do konce února 1975 učil v dramatickém kroužku LŠU v Čakovících.

V životě měl dvě lásky. Jednou byla výchova a učení mládeže a druhou, snad ještě větší divadlo.

2.3 Herec v divadle

2.3.1 Ochotnické divadlo v Radnicích

K herectví ho přivedl jeho otec Václav Kotva, který byl činný nejen ve výboru ochotnického souboru v Radnicích, ale hlavně v něm od roku 1924 vystupoval jako herec: „Tatínek hrával poměrně často, především v operetkách, dobře zpíval a u obecnstva byl oblíbený. Radnice vůbec tenkrát žily muzikou. Působil tam čtyřicetičlenný symfonický orchestr, kvarteto, kvinteto, mužský pěvecký sbor a divadlo, které se tam hraje od roku 1850 dodnes. Základy místní kulturní činnosti souvisí s Antonínem Jaroslavem Puchmajerem, známým obrozeneckým knězem, který v Radnicích působil a také zde založil první čtenářskou obec. Na místní faře se scházely osobnosti tehdejší kultury, takže se stala jakýmsi západočeským obrozeneckým centrem.“⁽²⁾ Malý Václav začínal jako loutkoherec doma na dvorku: „Úplně nejdříve jsem jako žák obecné školy metal kozelce, šplhal na bidlo a pod uměleckým jménem Juck za svou gymnasticko-klaunovskou produkci vybíral od kluků po kuličce. Pak mi tatínek koupil loutky a já u nás na dvorku hrával loutkové divadlo. Na cihly jsem naskládal fošny k sezení a po obci roznesl plakáty s nápisem: „Kotvovo loutkové divadlo sehraje dnes v tolik a tolik hodin ...u Kotvů na dvorečku. K stání 5 haléřů, k sezení druhé místo 10 haléřů, první místo 20 haléřů.“ A přišly tetky, babička a děti. Za to, co jsem vydělal, jsem chodil k starému panu knihaři Vonáskovi nakupovat nové divadelní texty. Když mi bylo dvanáct let, toužil jsem se dostat k velkému divadlu. Tenkrát vyučoval na měšťanské škole profesor Jaňour, a ten s dětmi inscenoval hru o loupežnících. Mě neobsadil, ale starší kluci hráli, například cukrářův syn Pepík Čekan. A já mu povídám: „Pepíku, prosím pěkně, přimluv se za mě, ať si můžu aspoň toho loupežníka zahrát.“ A zpívali jsme tam písničku: „Třináct statných lotrasů, jako vlčích zubů, radilo se u dubu, komu rozbít hubu!“ To byl můj začátek...“⁽²⁾

Kromě toho, že Václav ml. chodil s tatínkem do divadla, aby sledoval průběh zkoušek, také tam i vypomáhal. Nejčastěji s líčením herců či stavěním kulís, což dělal i v dalších letech. Z té doby (1936) existuje zápis v kronice Radnického divadla: „Rokem 1936 začíná omlazování spolku. Na vedoucí místa přichází Kotva V., Kýček St., Tenk, Filingr. Ani jeden z nich však v Radnicích dlouho nebyl, krom V. Kotvy. To je úděl našeho města. Není zde pro mladé lidi budoucnost, a proto se musejí obracet za svojí

existencí jinam.“ A kousek dál je připsáno: „V líčení má dosti úspěchu i Václav Kotva ml.“⁽⁷⁾

„Později jsem jako patnáctiletý (1937) byl osloven manželkou nového ředitele radnické školy paní Blažkovou, abych v jejím souboru hrál v Malém lordu advokáta Burgeta. To bylo pro mne opravdu velké těžko stravitelné sousto. Pamatuji se, jak jsem se celé hodiny procházel pod kopcem Altánkem u Rudlovic nádržky a memoroval text.“⁽⁸⁾

Otec byl zprvu proti tomu, aby se Vašek věnoval divadlu, a preferoval především školu. Když ale přišel v roce 1938 za Václava orodovat tamější režisér Jan Keller, který ho chtěl obsadit do role jednoho ze studentů v Žakově komedii Škola základ života, dovolil Václavovi hrát jen pod podmínkou, že se ve škole nezhorší: „Tak ať to zkusí, ale běda, bude-li kvůli divadlu propadat.“⁽²⁾ Vůbec mu nepřišlo na mysl, že by se Vašek mohl jednou věnovat divadlu profesionálně. Václav Kotva o této události píše: „A protože zavolaly prázdniny, využil jich pan režisér, získal pro divadlo studentstvo. Ovšem muselo se vybrat něco, co by vonělo jejich prostředím. A tak se hrála Žakova parodická Škola základ života. Vše čišelo modernou a avantgardou podobnou rozletu E. F. Buriana. I plakáty změnilo obvyklý vzhled a vše velké se proměnilo v trpasličí. Scéna ovšem byla především fantazií pana režiséra, i když na plakátě bylo jméno jiné (Fr. Štěpánek). Herci tentokrát vystupovali na jeviště z hlediště. Scéna byla hned při příchodu obecnstva otevřena. Nejvíce bylo obecnstvo překvapeno, když po trojím zazvonění upjalo zraky na jeviště a za jejich zády se ozval mladistvý a veselý zpěv studentů: Gaudeamus igitur iuvenes dum sumus ... S jakou odezvou se Žakova hra setkala u obecnstva si dost jasně nepamatuji. Ale u nás mladých prohloubila lásku k jevišti, jemuž jsme zůstali věrni.“⁽⁷⁾

O rok později se Kotva stal stálým členem divadla oficiálně. „Již od roku 1939, kdy jsem se stal řádným členem radnického ochotnického divadla, jsem nejen po dlouhá léta v divadelním souboru mohl hrát, ale i režírovat a vést archiv a psát kroniky. Objevil jsem tak druhý cíl svého života: Divadlo...“⁽³⁾

Aby radniční ochotníci nasbírali nové zkušenosti a naučili se nové věci, zúčastnili se v roce 1940, 1941 a 1946 „hronovských div. kursů (J. Keller, Štěpánek a já)“.⁽⁷⁾ V kronice Divadla v Radnicích Kotva v roce 1941 napsal: „Tak s podporou rodičů v kapse a vedení otcovským panem režisérem J. Kellerem jsme ujížděli k Hronovu. Zpáteční cestu jsem

podnikl s Fr. Štěpánkem na kolech, která jsme si dali poslat za sebou. Doma jsme byli jistě v rekordním čase – za dva dny. A to byla dráha 300 km a k tomu jsme si prohlíželi památky míst, kudy cesta vedla. Jak jsme však byli uštvaní a vyhublí, to nebudu ani povídat.“⁽⁷⁾

Rok 1941 byl velmi úspěšný. Jako devatenáctiletý mladý muž hrál své velké role, za které získal zasloužené ovace. Sám hodnotí hru, v které hrál takto: „U nás Klicperovu vtipu a humoru lidé neporozuměli. Zato Rokycany byly nadmíru spokojeny. Také novinové zprávy byly velmi příznivé.“⁽⁷⁾ V novinách poté vyšlo: „Velkého úspěchu dosáhl soubor mladých ochotníků z Radnic v Klicperově frašce Divotvorný klobouk předvedené v pátek rokycanskému obecnstvu. Touto hrou zvítězili radniční v divadelní soutěži OOS, v Rokycanech, ... Stopy režisérské práce [J. Keller - moje pozn.] byly ovšem patrné na prokreslení jednotlivých rolí, jak jinak ani není možno, uvážíme-li, že soubor je složen z herců ve stáří od 16 do 19 roků, z nichž mnozí byli na jevišti poprvé ... Přesnost a vaudevillový spád hry byly dalšími klady režie. Právě tak výprava, nejen navržená, ale i zhotovená samostatně mladými adepty, nezapřela pečeť průbojného mládí – přece však snažíc se zachovati v jemný pádech biedermyera. Z představitelů byl to především Koliáš – Kotva, dokonalý hlasovou intonací s usměrněným gestem a pro budoucnost hodně slibující ... Po právu v soutěži zvítězivší Divotvorný klobouk přináší tedy skutečně na ochotnické jeviště nový vzduch, s to jest největším přínosem rokycanské divadelní soutěže.“⁽⁹⁾ Jeho úspěšnost dokládá pro Kotvu velmi lichotivý článek: „Na ochotnických divadlech vynikají obyčejně jeden, dva či nejvíc tři představitelé hlavních rolí, zatím co ostatní herci jen tak hru doplňují. Radnický soubor tvořil celek, pevně režisérem stmelový. Všecky role byly takřka vybroušeny po stránce recitační i mimické. Kdybychom však přece měli mluvit o výkonech jednotlivců, byl by to lakomec Koliáš V. Kotvy, vychrtlý stařík podezíravých pohledů, lakotných, jakoby chňapajících rukou, který byl herecky středem večera ... Koliáš, Srnad a někdy i Bětuška, unesení hrou, v některých momentech trochu přepínali, ale fraška Klicperova jako staré hry vůbec snese ostřejší kresbu charakteru.“⁽¹⁰⁾

V roce 1944 uveřejnily o Kotvovi noviny článek s názvem Primát ochotníků v Radnicích: „Jedním z nejmladších a nejsnaživějších radnických ochotníků je Václav Kotva mladší, jenž se již pět let věnuje ochotnickému divadlu. Od nepatrných úloh se propracoval k složitějším rolím, v umělecky hodnotných hrách, v nichž prokázal neobyčejné

schopnosti. Radniční ochotníci nehrají žádné podřadné hry, v jejich repertoáru jsou vesměs hodnotné hry. Mladý Kotva osvědčil své schopnosti ve hrách F. L. Věk, Čelakovský Naši furianti, Divotvorný klobouk, Sluneční paseka, Léto, Kouzelné zrcadlo, Dáma skřítek a v jiných. V každé této hře dal své postavě, co jí patří. V poslední době věnuje Kotva svůj zájem divadelním představením pro mládež. Hned při prvním představení dosáhl pronikavého úspěchu jako režisér.“⁽¹¹⁾

V roce 1939 založil Studio mládeže, které sdružovalo ochotnickou mládež z Radnic a okolí. S ní pak nastudoval mnohé hry, které vznikly v jeho režii. Většinou se jednalo o hry pro mládež jako třeba Dvě Maričky Bohumila Říhy, Kouzelné zrcadlo Věry Pavlíkové, Kolářova Rozmazlená Pamela, Zítkova Kamenná pastýřka a další. V roce 1942 mu byla jedna z her zakázána: „Já jsem již od srpna připravoval dětské představení Milostivý den El. Krásnohorské, vtipné verše, karikující poměry rakouské monarchie, nebyly povoleny. Zákaz přišel až na závěrečnou zkoušku. Scéna Míry Štěrby byla tentokrát skutečně pohádková. Děti a mladí herci se těšili, ale co bylo milostivým censorům po nějaké dětské radosti.“⁽⁷⁾

Dvě Maričky byly uvedeny v roce 1944 a Kotva o nich napsal: „Já totiž za čtrnáct dní po Oblacích hrál s nejmladšími ochotníky (mezi nimi většina žáků z měšťanské školy) dětskou pohádkovou hru Dvě Maričky. 1. a 3. prosince nastupují na scénu jeviště ti nejmladší. Dvě Maričky, divadlo psané hlavně pro I. stupeň (6 – 10 let), ale vychovávající i mládež starší, potěšující úsměvem staré, dokázalo právo na život. Výpravu hry se symbolicko-náznakovými prvky na abstraktním pozadí doplňovala barevná světla s pestrými kroji, k tomu přizpůsobenými maskami a o posledním představení včleněná dramatická vložka hudby (klavír – úryvky z Chopina - M. Jasinská – Filipová). Scénu i líčení si tentokrát provedl režisér sám. Aspoň tu byla jednotná myšlenka. Dramatická hodnota hry tkvěla v přirozených a lehko mluvitelných větách. Idea hry ovšem, jak jsem se zmínil, byla určena hlavně pro ty nejmenší. Dorůstající mládež hrála, jak mohla. A tak jsme, doufám, získali zase několik duší pro to, co tak milujeme. Pro divadlo, které má být zrcadlem světového názoru člověka. Hra měla velký úspěch a musela být ještě dvakrát opakována.“⁽⁷⁾

Rok 1947 přinesl publiku Rozmazlenou Pamelu, opět pod taktovkou Kotvy, o které noviny psaly: „Hodnotný repertoár radnických ochotníků doplní nejmladší režisér

Václav Kotva ml. se Studiem mládeže hrou M. Koláře Rozmazlená Pamela. Hra, která dává dětským představitelům opravdu možnost projevit radostné rysy dětství, měla ve svých čtyřech rysech představení pěkný úspěch. Mladičkový režisér využil všech složek divadelního projevu, při čemž diváka překvapila vytříbená jevištní mluva, přiléhavé hudební podbarvení scén a originální náznaková scéna. Mládež hru přijala s nadšením. Zaráželo však, že nebylo více dospělých, aby ocenili obětavou práci nejmenších ochotníků.“⁽¹²⁾

„Tato hra hýří opravdu dětskými projevy, situacemi veselými i poučnými. Hrál se 8. 12, a pak 9. 12. (vždy dvakrát) pro školní mládež z celého okolí Radnic. Režisér využil s velkým úspěchem všech složek divadelního projevu (vytříbená jevištní mluva, přiléhavé hudební podmalování, dětský zpěv i originální náznaková a přece srozumitelná scéna) k vytvoření vyrovnaného celku. Hrál se opět bez nápovědy. Šťastným objevem pro titulní roli byla desetiletá Věrka Krýslová, překvapujíc prostotou, přirozeností a čistotou projevu, jasným a čistým hlasem. Dovedla zahrát jak Pamelu, zhýčkaného rozmazleného jedináčka, právě tak dobře, jako poučenou a napravenou Pamelu. Výkonem se jí přibližovala Maruška (J. Srbová) jemností a procítěností dívčího projevu. K napravení Pamelu dopomohl zvláště živelný F. Müller, který vtipně zesměšňoval její nectnosti. Se jmenovanými zdařile soutěžily A. Aubrechtová, Soňa Zachardová, A. Pšeničková a E. Straková v rolích správných kluků. Svědomitou vychovatelku zosobnila Irena Slunečková, působící uhlazeným společenským taktem. Z dospělých zahrál výstižně Miloš Uxa utýraného Žána, oplývajícího životní moudrostí; L. Čihák v roli profesora Nebeského, který pro svou vědu zapomínal na výchovu své dcerky, upoutal svým osobitým pojetím pozornost diváků. Mládeží byla tato hodnotná hra, zábavně vychovávající, přijata s nadšením a plně uspokojila i dospělé náročné obecenstvo, které zaráželo, že ostatní nepřišlo povzbudit a podpořit nadšenou a obětavou práci mladých. Myslí si snad, že jim mládež nedovede nic říci a ukázat?“⁽¹³⁾

„Pak přišel zmíněný Fialový mstitel. Tato hra s problémem práce, poctivosti, věrnosti a lásky mladých lidí se musela zkoušet od 23. 4. až 3. 5. s opravdovým nápořem. Režisér byl totiž asi čtrnáct dnů v nemocnici a tak se nevědělo, zda se hra uskuteční. Ale nadšení a trochu zdraví zmohlo překážky. Největší potíže byly s představiteltem Jana, hlídačem majáku (Ant. Procházka), který byl příliš zaměstnán vlastní prací a na

zkoušky mohl jen velmi zřídka. Ještě tři dny před představením se neuměly role z paměti. A přece se hrálo bez nápovědy. Nu mládí! K osvětlení jsme se dostali až na generálce. S hudbou to nebylo o moc lepší. Scéna se tentokrát povedla. Odstínovaný pětihran majáku s výběžkem útesu potaženým žlutými kloty, které naznačovaly hlinitý břeh a zbytkem obrovské sítě, doplňovaly orientální palmy a volně visící sítě, které v oblouku za majákem sestupovaly a znovu stoupaly k tyči na svahu útesu, odkud se sestupovalo k moři (do propadliště). Barevné osvětlení pak dodalo scéně opravdu vysněné nálady. V pravém rohu jeviště se pak bělal oblouk vchodu do krčmy. S výsledkem tohoto představení byli jsme spokojeni my, i veřejnost. Jen návštěva měla být větší.“⁽⁷⁾

„Škola, žák, kantor a učební látka tvoří nerozlučnou trojici všeho života. Tak radničtí ochotníci pamatují na školní lavice. A tak metodou Stanislavského snaží se mladý režisér V. Kotva ml. prohloubit vztah dospívajících zájemců nejen k divadelní lásce, ale i opravdovému a vědomému umění. Školení se prakticky váže na nacvičovanou hru Stuchlého Fialový mstitel, řešící problém dnešní mládeže.“⁽¹³⁾

„O velikonočních svátcích 8., 9. a 12. dubna sehráli se svým Studiem mládeže pro dospělé i pro školní děti Zítkovu Kamennou pastýřku. Tato hra měla být výstrahou před mrzoutstvím a paličatostí starších lidí, kteří se tím připravují často o štěstí. Byla i ukázkou obětavosti, která vždy třeba po velkých překážkách vítězí. Scéna, i když zajímavě řešena náznakem s průměty, přece jen potřebovala doplnění. Protože režisér V. Kotva ml. učí v Plané u Mariánských Lázní řecké děti, zkoušelo se řádně hlavně v sobotu a v neděli.“⁽⁷⁾

Jan Keller, režisér Radnického divadla, v roce 1951 napsal vzpomínky na bývalé herce souboru nazvané Elegie nad hroby herců, v kterých nezapomněl ani na Václava Kotvu:

„Teď, bídný poutníče, pokřižuj svoji tvář.
Zrak hříšný tvůj teď zří tu bledou svatozář,
jež z hrobu dalšího své jasné světlo lije,
a stříbrí bílý kříž a padá na lilie,
jichž úběl sněhová dojí má velice.
Vždyť hrob ten z lilí pokrývá panice.
Teď mezi svatými již září bledé tváře
tohoto slavného kdys spolku kronikáře.“

Co herec oporou byl spolku natolik,
jako je papeži vždy věrný katolík.
Z droboučké postavy mladíka útlé tváře
hned směšný stařík byl, tváře jak slabikáře
a z hochy vážného, zvyklého na pokání,
hned dědek lakotný a věru k popukání.
On chloubou spolku byl, soutěže vyhrával
a smutně usmál se, když někdo nadával,
bez zkoušky nedělní hra že se zhrouť celá.
Pokrčil rameny a šel si do kostela.
Bez lidské chybičky, ni svatý muž však není
a proto Venoušek zásadně k představení
všem chodil vždycky až po prvním zazvonění.
Druhů svých zděšení divil se velice.
V duchu však moc se smál povstale panice.
Ve škole pouštěl školáčkům otěže,
Moc dobře ved své Studie mládeže.
A vy snad ptáte se, jak muž ten dobrý zhynul?
Diskrétně v nebe vstoup, když Pán Bůh na něj kynul.“⁽¹⁴⁾

V kronice Radnického divadla píše Kotva na obhajobu svých pozdních příchodů na zkoušky představení, na které si v básni stěžuje režisér Keller: „Stalo se to jen 2x – a to měl vlak zpoždění.“⁽⁷⁾

V roce 1952 musel jako kronikář Radnického divadla s těžkým srdce psát tyto řádky: „Dne 2. dubna 1952 zemřel náhle v 18. hod. ve věku 55 let V. K. st, akv. úř. Československé pojišťovny, činný člen našeho spolku. Nerad bych jako syn zesnulého hodnotil. Jisté však je, že obzvláště od r. 1924 až do roku 1940 býval značně zaměstnáván jako činný herec, mlado i starokomik. Později pro velké zaneprázdnění vypomáhal hlavně při službách o představeních a to především u pokladny. Oblíben býval hlavně jako dobrý zpěvák v operetách. Ještě v r. 1946 byl členem výboru, kde neseďával, jak to mnohdy bývá, aby návrh některého čipernějšího jenom odkýval. Měl bohaté životní zkušenosti, a proto jeho rada bývala vítána. Naposledy se objevil před obecnstvem 5. a 6. dubna 1947 v Maryše bří Mrštíků jako manžel „pod pantoflem“ v roli Strouhala s pí Královou. Svůj zvučný tenor uplatňoval zmíněný v pěv. odboru Sokola, za války ve smíšeném sboru našeho ochotnického spolku, sólově v uvedených operetách, na akademiích a při tradičních sokolských revuich jako buclatý, žertovný

partner stejně kypré pí Hůrkové. A kdybychom se na něj podívali jako na člověka, poznali bychom muže, který se dovedl usmívat, ale také přísně a otevřeně kárat nešvary, které kolem sebe viděl. Kde se dalo, tam pomáhal nejen skutkem, ale především činem. Jistě zůstává mezi námi mnoho těch, kteří na něj budou vzpomínat s radostí a i povděkem.“⁽⁷⁾

Poslední hrou, kterou měl Kotva režírovat pro Radnické divadlo před svým plánovaným odchodem do Ostravy, mělo být Růžové poupě (Šafránek), ale tato hra byla zakázána, proto se jeho poslední hrou stali Ženichové: „V roce 1952 se pak již studovala jen jedna hra v mé režii. Protože učím mimo Radnice, zkoušeli jsme v sobotu, v neděli a někdy v pondělí. O závěrečných zkouškách za mne zaskočil p. Keller. Abychom se přece jen dobře scházeli, vybral jsem veršovanou rytířskou komedii S. K. Macháčka: Ženichové. Ale i při šesti lidech bylo mnoho potíží, než se nám podařilo hru uvést. Toho roku jsme ji hráli sedmkrát.“⁽⁷⁾

Od roku 1959 Václav Kotva působil v Divadle Petra Bezruče v Ostavě, v Radnicích již nehrál, ale i nadále vedl kroniku divadla a spolupracoval se Studiem mládeže jako režisér.: „Pomáhal jsem tedy hlavně připomínkami k jednotlivým inscenacím, a když mi to bylo jenom trochu možné, zajížděl jsem se souborem na různá místa, abych jako kronikář mohl určit diagnosu umělecké, morální i politické úrovně našeho souboru v jednotlivých obdobích.“⁽⁷⁾

Když bychom měli shrnout jeho hereckou kariéru v Radnicích, můsíme konstatovat, že byl nejčastěji obsazován do rolí starších mužů (děda Dubský v Stroupežnického Našich furiantech, Lízal v Maryše bratří Mrštíků, farář Hora v Šrámkově Létě aj.), ačkoli mu tolik let nebylo, dokázal se do rolí starších mužů vžít a zahrál si je: „Okoukal jsem to. Často jsem se scházel se staršími lidmi. Chodil jsem s nimi kolem Radnic, vyptával se jich na jejich životaběh, naslouchal jejich rozvážnému hovoru a přitom pozoroval jejich chůzi, gesta a reakce. Oni do mě nasypávali moudrost a zkušenosti. Třeba v Jiném vzduchu jsem hrál malíře, který maloval samé motýly. Bylo mi dvacet let, mou partnerkou se stala sedmdesátiletá dáma, a my se spolu nádherně shodli.“⁽²⁾

Dokonce za jednu z takových rolí vyhrál v roce 1949 první místo za nejlepší mužskou roli v Chlumci nad Cidlinou: „No a později jsem vystupoval v Klicperově Divotvorném

klobouku, kde jsem hrál lakomce Koliáše a ten mně dopomohl nejen k první ceně na Klicperově Chlumci, ale díky tomu jsem mohl jít v roce 1955 i k přijímacím zkouškám na pražskou DAMU a tam mě přijali jako mimořádného posluchače režie.“ (2) „Posuzování jsme byli děkankou pražské konzervatoře pí dr. prof. Klementou Rektorisovou a členem ústřední matice div. ochot. učitelem V. Lhotou. Byli jsme sami překvapeni, když nám tito „puncovaní“ kritikové neskrbli chválou, nejen co se souboru týče, ale i v opravdovém přiblížení ke Klicperovi – jak řešením scény, tak i režijně a herecky ... Obecenstvu tu opravdu tvořilo jednotu hlediště s jevištěm. Každý okamžik jevištního života byl provázen upřímnými odezvami za každé komické i vážné skutečno (dvakrát potlesk na otevření scéně – Koliáš)... 7. 6. 1949 došla z Chlumce telefonická zpráva, že náš spolek získal v soutěži IX. Klicperova Chlumce dvě čestné putovní ceny. Jednu za režii (p. J. Keller) a pohár za nejlepší pánskou roli (Václav Kotva ml.).“ (7)

Jak probíhala výuka na DAMU, kam byl přijat jako mimořádný posluchač režie, si můžeme udělat obrázek z jeho životopisu: „Mohl jsem tak navštěvovat všechny přednášky a potřebná cvičení v hodinách herecké i režijní výchovy. Také jsem byl jako ostatní žáci klasifikován. Byly mi přidělovány jako ostatním i herecké úkoly.“ (3) Mezi spolužáky byl oblíben: „Říkali mi Zátopek. Pořád jsem sprintoval, abych všechno zvládl.“ (15)

Od 4. ročníku na DAMU působil jako praktikující herec v DISKU, objevil se například v inscenaci V. V. Majakovského Ledová sprcha režiséra Františka Čecha, s kterým se při studiích spřátelil, či v Globově Rozlité číši režírované Josefem Pallou. „Lištičky Lillian Hellmanové režíroval Jenda Kačer a já zde mohl hrát černocho Cala se studentkou Miriam Hynkovou. Tahle půvabná dívka byla ke mně velmi milá a dokonce u mne, jako mimořádného studenta režie, hrála v jedné etudě Motýla.“ (16)

K jeho režijním úspěchům se Studium mládeže v Radnicích patří i veselohra Hoši, dívky a psi sehraná v roce 1966: „Představení mělo zdařilý průběh a dokázalo diváka rozesmát a pobavit. Mladí předvedli své herecké umění, které bylo prodchnuto elánem a snahou ukázat vše, co dokáží. Pod vedením člena Činoherního klubu z Prahy V. Kotvy vyrůstá v Radnicích nová generace ochotníků. Mládež dobře pochopila smysl hry a snažila se hrát bezprostředně a neafektovaně.“ (17)

I rok 1967 přinesl Václavu Kotvovi úspěch v roli režiséra, tisk o něm psal: „Nová premiéra radnického souboru bude bezpochyby slibnou kulturně společenskou událostí. Jde jednak o vcelku odvážný dramaturgický počín, protože soubor uvádí zatím nevydanou studentskou komedii Heslo Kalif od Josefa Podaného, a navíc se v jeho řadách představí radnickému obecenstvu dosud neznámí mladí herci. Příběh hry se odehrává ve vinárně a ve třídě jisté jedenáctiletky v období, kdy „kult osobnosti“ poznamenal i život studentů na škole i mimo ni. V režii Václav Kotva, člen Činoherního klubu v Praze.“⁽¹⁸⁾

O rok později hlásaly opět noviny: „V roce 1968 nastudoval Václav Kotva za vydatné asistence Jaroslava Vyčichla Lošťákovu komedii Dům, kde nesněží. V Radnicích byla uvedena v roce 1982. V roce 1983 se hra reprízovala ještě sedmkrát. Hra obdržela hlavní cenu na Krajské přehlídce vesnických a zemědělských souborů ve Žluticích a byla zařazena i na 14. Národní přehlídce vesnických a zemědělských divadelních souborů ve Vysokém nad Jizerou ve dnech 1. – 8. října 1983.“⁽¹⁴⁾

V pozdějších letech už režíroval jen sporadicky, pokud mu jeho pracovní vytíženost v Divadle Petra Bezruče a později v Činoherním klubu dovozovala. Byly to např. upravená hra Jana Otčenáška Romeo, Julie a tma nebo přepravovaná truchlohra E. Rampoucha Mlynář a jeho dítě.

2.3.2 Divadlo Petra Bezruče v Ostravě

Po ukončení studia na DAMU (1959) odešel se svými spolužáky do Divadla Petra Bezruče v Ostravě, kde pracoval až do roku 1965 jako herec. „Odmítli snad jen Libuška Švormová, Jan Tříška a Aglája Morávková“⁽¹⁹⁾ „Ředitel DPB v Ostravě K. Dittler viděl zřejmě v DISKU některé z představení 4. ročníku. Jeho návštěva byla podnětem k tomu, aby těch divadla chtivých lidí pozval ke společné práci do svého divadla v Ostravě. Katolický dům měl malý sál asi pro 200-250 lidí. Hrál se tu především pro školní mládež. Ale brzy si těch 13 lidí vymohlo také občasný večerní provoz pro dospělé. Ale v Ostravě nás nikdo neznal, a proto návštěvy večerních představení byly mizivé. Tahle parta pražských komediantů si říkala Holubáři. Krom herců byl mezi nimi dramaturg Zdeněk Hedvábný, výtvarník Luboš Hruza, režiséři Jan Kačer a Evžen Němec a hudební skladatel Petr Mandel se svou manželkou.“⁽¹⁶⁾

Později se divadlo přestěhovalo do nově otevřeného Kulturního domu, ale stále měli malou diváckou účast, neboť většina lidí navštěvovala zaběhlé scény – divadlo Jiřího Myrona a Státní divadlo. Kotvovou zásluhou našli své obecenstvo mezi mládeží. Dopoledne a odpoledne hráli pro školy nižšího stupně a několik večerů týdně pro studenty učňovských, středních a vysokých škol, popř. i dospělé. „Obvykle se mi, jako náboráři, podařilo po ta léta, co jsme byli v Ostravě, sehnat každým rokem na 2 500 mladých lidí. Jednou to bylo dokonce více než pět tisíc.“⁽¹⁶⁾

Díky družbě s mladými se dostal i do Soči: „Tenkrát poprvé na té mezinárodní družbě byli Američané, pak Japonci, Číňané, Korejci a ještě také Němci, Francouzi a Angličané. Každá skupina si měla připravit krátký zábavný program, krom politického klání o výhodách systému kapitalistického a socialistického zřízení. Já byl jako herec samozřejmě pověřen dát dohromady program nás Čechoslováků.“⁽¹⁶⁾

Už první sezóně v Ostravě byl herecky plně vytížen a zahrál si celkem ve dvěstě padesáti třech představeních. „Nemohu si stěžovat, že bych si nezahrál. V učiteli tance jsem přijal roli měšťáckého, trochu omezeného staříka – šlechtice Alberiga. Tylova Tvrdohlavá žena se vlastně stala mou zákonitou manželkou, protože mi režisér Honza Kačer svěřil fanfaróna Nožečka. V Blandově drammatizaci Romeo, Julie a tma (Otčenášek) mi zůstal z Disku ustaraný, poctivý domovník. V bezstarostném smíchu se utápěl můj oblíbený mladičkový šibal Fabiáno z Shakesperova Večera tříkrálového. Šprýmařský chmatáček Šikula mi velmi pomáhal chápat nově a bohatěj i rozličné jeho životní situace (Dickens: Oliver Twist). Hrál jsem ho velmi rád. Prostuduchý, až do vlásečnice zamilovaný, žárlivý a výbušný kohoutek Silvio, velmi hověl mému hereckému naturelu, a proto snad měl u obecnstva úspěch. V Damoklově meči (N. Hikmet) pro mne zbyla epizodní postava cynického gentlemana. Nic světoborného jsem z této postavy – celkem ničím neurčené – nevytvořil. Mnohem lépe jsem mohl vytvořit postavu osmnáctiletého indiána, upřímného, rozhodného, romantikou nabitého studenta – citlivku Fricka Jennera v Corrinthových Trojanec. Saša Lichý si mě vyvolil, abych zaskočil a pak nastalo alternoval v jeho pohádkové komedii Cínový vojáček. Prostuduchý, trochu nafoukaný a omezený šestnáctiletý princ nedával textově heci možnosti vytvořit dokonale pravdivou a přece tak směšnou postavu. Snažil jsem se o postavu zajímavou, ale mnoho slávy mi nepřinesla. Tahle komedie byla pro mne stejně smolná. Když jsem nehrál roli prince, musel jsem se černit do

služebnictva krále z Kočkodanie a v posledním jednání vytvářet postavu jednoho z vojáků krále Olafa XXVIII. Nu a jeho vojáci – zahnaní přímo z kovárny, od beček a pekařské díše, k execírce na dvůr pana krále – jsme při pochodování a přehlídce vytvářeli různé směšné situace. Já to hrál „na nedospalého pekařského staršího tovaryše“ a při přehlídce a řeči generála, jinak v civilu mistra pekařského, jsem obyčejně zdříml a trochu si schrupnul. Toho využíval pan generál a vždycky mě probouzel ostrým zahvzdáním. Jednou se pan král zeptal, kam zmizel jeden z vojáků. Já hbitě odpověděl (nebylo to ovšem v textu – ani ta králova otázka – ani to zmizení vojáka), že si odskočil na pivo. A hned jsem byl v hlášení. Podruhé jsem se tam dostal jenom proto, že jsem „omylem“ pochodoval místo rovně za nosem, někam nalevo. Tak jsem si i já trochu zapytlačil, i když vím, že to správné není.“⁽⁷⁾

„Hodnotím-li svou práci vykonanou za prvý rok u profesionálního divadla, mohu říci, že jsem se mnohému přiučil a jistě neudělal svému mateřskému souboru hanbu. Byl jsem dokonce za svou horlivou práci v divadle a především mimo divadlo jmenován vzorným pracovníkem. Víím však, že uplyne ještě mnoho času, než budu moci říci, že již virtuózně ovládám herecké řemeslo, o vysokých uměleckých hodnotách nemluvě, protože ty rostou se zkušeností, inteligencí, velikostí srdce i obsáhlostí rozumu a mírou fantazie, korigovaného jasným záměrem vedeným ideovou vyspělostí jedince. Už z toho výčtu je jasné, že mne čeká těžká a přece tak krásná tvořivá práce. A já bych rád, aby vážky zhodnocené odevzdané práce měly na misce „dal“ vše, co bylo v mých silách a schopností.“⁽⁷⁾

Kromě zmíněných rolí zvládl ještě vyučovat a sebevzdělávat se: „Ve volných chvílích jsem učil v jednom kroužku LKR jaz. ruský II. st. a vypomohl ve stejném jazyce a jaz. německém ve dvou známých rodinách. Sám jsem se zabýval hlasovou výchovou v recitačním kroužku Pramenu v loutkařském souboru Urxových závodů. Krom toho jsem pomáhal dvěma horníkům v přípravě na AMU.“⁽⁷⁾

Druhou sezónu se ukázal pouze devadesát osmkrát. Jednou z rolí, ve které na sebe „upoutal“ pozornost, byl Cikán Kuzma ve hře Začínáme spolu autorů Makarenka a Stehlíka: „Hrál jsem tohoto živelného prostáčka s naprostou jistotou, bezprostředností a v plném uvolnění. Při hodnocení mi vytýkali, že postava měla ke konci sezóny místa křeče. S. ředitel L. Eliáš viděl ke konci sezóny asi dvě představení.

V jednom z nich jsem výbušnějším způsobem reagoval na Makarenkovu neochotu a výtku ve scéně s rybami. Můj obličej není široké plátno, a proto se křečí může zdát výraznější škleb, který však odpovídal mému vnitřnímu rozhořčení. Budu muset své vnější vyjadřování korigovat. Víím, že i ostatním postavám někdy chybí lehkost a bezprostřednost vyplývající z uvolněného soustředění a poslouchání partnera. Jak na můj, tak i na herecký výkon druhých, má vliv přemíra mimodivadelní práce. Ovšem 1250 Kčs hrubého příjmu v divadle je trochu málo.“⁽⁷⁾

Největším přínosem v jeho kariéře byla spolupráce v Nashově hře Hrst ohně. „To pohostinsky režíroval Ladislav Vymětal a já mu tenkrát dělal asistenta režie.“⁽¹⁶⁾

I v této sezóně si přivydělával i mimo divadlo: „Já sám jsem se zúčastnil dabování sovětských aktovek a jako asistent režie s drobným hereckým úkolem inscenací Mulat a Modrá akta. Krom menších, ale velmi častých úkolů v divadle, jsem se podílel na hlasové a herecké přípravě několika souborů LUF (Loutkařský soubor Radost při Urxových závodech v Ostravě, Dramatický kroužek mládeže při Domu kultury v Ostravě, krátce Kroužek poezie Pramenu v Ostravě a Kroužek poezie při OB v Polance).“⁽⁷⁾

Nejzásadnější roli přinesla třetí sezóna, jednalo se o ztvárnění Simonida v Milencích z kiosku, jež sehrál pod režisérskou taktovkou Jana Kačera. Hra měla úspěch a byla zařazena i na přehlídce mládežnických her v Ostravě. „Tam nás viděla manželka básníka Vítězslava Nezvala a pozvala nás do Třebíče a pak se jistě také zasloužila o to, abychom s tímto představením mohli ukázat ještě v Praze. Dramaturg Jaroslav Vostrý (pozdější ředitel Činoherního klubu viděl tohle představení i s režisérem Ladislavem Smočkem. Já si myslím, že právě úspěch této inscenace byl podnětem k později založenému Činohernímu klubu (1965).“⁽¹⁶⁾

Sezónu s počtem sto devadesát tři představení, ve kterých hrál jedenáct rolí, hodnotí sám: „V této sezóně jsem dobrou příležitost dokázat, že dovedu pro divadlo nejen získat stovky předplatitelů, ale že pro ně také dovedu slušně na jevišti tvořit. Z nejzajímavějších postav byl především Simonides a pak hostinský v Hrdinově Západu. Myslím, že jsem se nemusel stydět ani za policajta z Brechtova Kavkazského křídového kruhu a posměváčka v Dykově Ondřeji a drakovi. Mousguettov ve Třech

mušketyrech po dvaceti letech byl propracován jednoduchými prostředky. V Andoře šlo o nebezpečí bez tváře. V Hubálkově Lázeňské sezóně jsem snad na klaunské tváři nic nepokazil. ⁽⁷⁾“

Ve čtvrté sezóně si Kotva zahrál celkem deset postav ve 135 představeních. Nejvíce se mu povedla role Babčinského v Revizorovi N. V. Gogola a role ministra války Roebra Bomby v Hračkách pro mne S. Lichého.

Svoji práci shrnuje takto: „Pokud mohu nestranně hodnotit svou hereckou práci, rád doznám, že se mi letos vedlo v divadle celkem dobře. Nemohu říci, že bych neměl možnost dokázat své jisté schopnosti samostatně a tvořivě pracovat.“ ⁽⁷⁾

Pátou sezónu si moc nezahrál, ukázal se pouze pětadvacetkrát: „Mou nejzávažnější postavou sezóny byla najisto alternovaná postava Sanchy Panza v Dykově dramatu Zmoudření dona Quijota. Základní rys tohoto prostého venkovského mudrlanta, který především myslí na to, co mu jeho spolupráce a dobrodružná výprava s Quijotem vynesou, se v průběhu toulek mění v důvěryplného, oddaného přítele poblozněného rytíře Quijota, který na konci hry chápe, že don Quijot ve světě, který jeho ušlechtilé touhy a sny obklopuje, nemůže dále žít a že jeho smrtí je vinno jeho přízemní sobecké okolí, které nedovede nezištně milovat, které nedovede nic ze své bezpečnosti a ze svého osobního pohodlí pro druhého obětovat.“ ⁽⁷⁾

Šestou sezónu už nedokončil, neboť přechází do Činoherního klubu: „Protože jsem byl téměř od začátku sezóny vlastně na odchodu, zůstala mi role japonského vojáka, kterou jsem jezdil dohrávat i v době, kdy jsem již vypomáhal v náborové práci v Činoherním klubu v Praze.“ ⁽⁷⁾

„Při loučení jsem dostal na jeviště obraz se zasklenou vambereckou krajkou, knihu Ostrava barevná, věnec se stuhami org. ROH a milý dopis od ředitele Ludka Eliáše s douškou, že přece vím, kdy jezdí vlaky z Prahy do Ostravy – že se tedy mohu kdykoli vrátit.“ ⁽⁷⁾

2.3.3 Činoherní klub

Na pozvání Jana Kačera se v roce 1965 vrátil do Prahy, kde působil jako jeden z prvních herců v nově založeném Činoherním klubu ve Smečkách a působil tam nejen jako

herec, ale i jako kronikář až do svého odchodu do důchodu v roce 1992. „Základem práce v Činoherním klubu byla herecko-režijní spolupráce. Ta byla úplně jiná než u jiných divadel. Obvykle v jiných souborech ten režisér dominuje a toto právě v tom Činoherním klubu nebylo. Základem byla určitá myšlenka, etickofilozofická, to dílo pana Vostrého. Kam ten autor tím dílem směřuje, proč zrovna v tom tématu hledá oslovení toho druhého člověka.“⁽²⁾ Sám pan Vostrý vzpomíná na Kotvovo první vystoupení takto: „V Podivném odpoledni se vedle vynikajícího Pucholta a Hála, výborné Niny Divíškové, která hrála Svatavu, a Pavla Landovského, alternujícího s Františkem Vicenou roli Václava Václava, objevil v postavě Tichého poprvé i Václav Kotva. Přišel dodatečně z Ostravy na návrh Jana Kačera, který argumentoval zejména jeho schopnostmi náboráře; i když jeho náborování jsem mu musel brzy rozmluvit, protože takové funkce se v ČK také ukázala velmi záhy jako zcela zbytečná, svérázně pak ztvárnil velkou řadu epizodních rolí a uplatnil se i ve filmu.“⁽²⁰⁾

„Mám-li připomenout postavy, které jsem tu v různých inscenacích hrál, pak pro mne nezapomenutelným představením byl Gogolův Revizor v režii Jana Kačera, kde jsem jako v Ostravě hrál Bobčinského, s Jirkou Hrzánem. Toto představení bylo také natočeno televizí, ale dlouho se nesmělo promítat.“⁽¹⁶⁾

Díky Činohernímu klubu Václav Kotva vycestoval do mnoha zemí po celé Evropě. „Divadlo lákalo především herecko-režijním přístupem při studiu jednotlivých inscenací. A tak jsme se mohli představit v západním i východním Berlíně, ...ve Švédsku, Finsku, Norsku, Dánsku, v Itálii /Benátky/, v Paříži a v roce 1970 také v Londýně.“⁽¹⁶⁾

V roce 1970 se divadlo ocitlo v ohrožení, neboť jeho incenace neodpovídaly ideologickým požadavkům tehdejšího režimu, a aby nedošlo k jeho zániku, musely jej opustit vůdčí osobnosti divadla. Mezi jinými i Kotvův dlouholetý přítel - režisér Jan Kačer a jeden se zakladatelů ČK, dramaturg a dramatik Jaroslav Vostrý. Až do zrušení Státního divadelního studia byl ČK jeho součástí. Od roku 1981 patřilo divadlo mezi experimentální scény pod vedením Divadla na Vinohradech. Osamostatnilo se až v roce 1990 a o dva roky později jej opouští i Václav Kotva, který odchází do důchodu. Divadlo pokračuje dál ve své úspěšné dráze až do současnosti. V roce 2002 bylo

vyhlášeno Nadací Alfréda Radoka Divadlem roku a o šest let později Divadlem roku 2008.

2.3.4 Národní divadlo

Václav Kotva zásluhou svého dlouholetého přítele Jana Kačera deset let hostoval (od roku 1992) i v činohrách na scéně Národního divadla v Praze. Dokonce mu František Filipovský v Jiráskově Lucerně, řekl: „Pane Kotva, já to nepochopím, proč vy byste nemohl hrát v Národním divadle.“⁽⁴⁾ Mezi herce, kterých si Kotva nejvíce vážil, patřili mimo jiných Věra Galatíková a Josef Somr: „Paní Galatíková a Pepík Somr ke mně byli vždycky vlídní a vždycky jsme se opravdu upřímně zdravili a já oba dva mám strašně rád.“⁽⁴⁾

Celkem ztvárnil v divadle deset rolí. Měl také příležitost si poprvé zahrát se svou již dospělou dcerou Markétou, která právě v roce 1996 vystudovala Divadelní fakultu v Praze. Zahráli si spolu ve zmíněném roce v Hrdinovi Západu a další sezónu ve Snu noci Svatojánské a Paličově dceři. Markéta po rozvodu odešla do Rakouska, kde žije se svou dcerkou Agátkou dodnes. Jejího odchodu její otec velmi litoval a zmínil se o tom i na oslavě svých osmdesátých narozenin, kam přijela i Markéta, aby toto životní jubileum oslavila společně se svým otcem. Ten o ní mluvil takto: „Začínalo se jí dařit, zejména v Divadle Pod Palmovkou, litoval přerušené herecké kariéry její otec.“⁽¹⁵⁾

Posledním divadlem, kde mohli diváci spatřit Václava Kotvu, bylo Divadlo Na Fidlovačce, ukázal se tam ve dvou rolích.

2.4 Herec ve filmu

Kromě divadelních rolí se Kotvovi naskytla příležitost zahrát si i ve filmu: „A protože Činoherní klub přilákal k režijní práci i několik režisérů z Barrandova – Mášu, Krejčíka, Menzela, Schorma – otevřela se nám, hercům, možnost filmovat. S panem Schormem jsem se spřátelil, chodil jsem doučovat jeho syna. Ve Farářově konci jsem hrál Jana Páně. Tu roli jsem miloval. Například je tam krásná scéna, kdy Vlastimil Brodský jako kněz přijíždí do vsi na oslíku a Jan Páně se vrhá na kolena – pro něj to byl Kristus. To byl můj filmařský začátek.“⁽²⁾

Obrázek 3 - Farářův konec

Hlavní postavu si zahrál také v roli Lájoška Cína, ševcovského tovaryše, ve filmu *Svatej z Krejcárku* (1969) režiséra Tučka: „To je dodnes nedoceněný film, baladicky laděné nadčasové podobenství o dobru a zlu. Cína je ševcovský tovaryš, který má rád kočky a lidi, ale všichni s ním jednají jako s onucí. „Objeví“ ho čtyři kumpáni – ti mají s jistou pochybnou dámou pět dětí, a tak dobráka Lájoška „udělají“ jejich opatrovatelem. On má onu dámu velmi rád, přestože ho podvádí, a celý příběh dopadne smutně.“⁽²⁾

„První celovečerní film režiséra Petra Tučka se odehrává na žižkovské periferii. Lokalita Krejcárek na svahu mezi žižkovskou Pražačkou a Palmovkou je totiž na hony vzdálena podobě, jakou měla ještě v době, kdy tam Tuček točil svůj film a nalézá se již v podstatě v širším městském centru. Tam, kde kdysi dávaly lišky dobrou noc, dnes sviští tramvaje, ulicí obklopené novou moderní zástavbou se ve špičce v kolonách krok sun krok posunují stovky aut, dole pod kopcem projíždějí vlaky po nových tratích, obávanou silniční klikatinou mezi Ohradou a Libní nahradil most. Praha se prostě razantně mění a leckterá místa si můžeme připomenout už jen ve filmech. Tady se v době, kdy tu byla jen kolonka malých domků, ocitl tichý a dobromyslný švec Lajošek Cína. Náhodou se s ním totiž v opravně obuvi seznámil řidič nákladáku Martin, jemuž se drobného mužika zželelo, a rozhodl se z něj udělat svého závozníka. A protože Lajošek

nemá kde bydlet, Martin ho ubytuje na Krejčárku u své milenky Magdy, matky čtyř malých holčiček. Martin mezitím řeší problémy se svou manželkou Kateřinou, která se chce dát rozvést a odjet do ciziny. Lajošek je Magdou, která, jak se říká, nepatří nikomu a přitom všem, okouzlen, prohlásí se za otce nejen jejich stávajících dětí, ale i malého mulata, který se jí narodil.“⁽²¹⁾

„Petr Tuček patřil na FAMU mezi velmi nadějně studenty, a proto byl debut očekáván s velkými nadějemi. Jak to však v podobných případech bývá, dechberoucí zázrak se nekonal; přesto jeho Svatej z Krejčárku patří mezi tituly, které neupadly v zapomnění. Do svého prvního filmu obsadil všeměs méně známé herce, titulní roli vytvořil – jako svou jedinou hlavní – Václav Kotva.“⁽²¹⁾

„Na Spalovače mrtvol rád nevzpomínám, především pro prostředí krematorií. Ale s Jirkou Menzlem jsem spolupracoval rád i v divadle.“⁽²⁾

„My jako laičtí diváci jsme potěšení, nejen když uvidíme dobrý film či dobrou divadelní hru, ale také tím, když spatříme v televizním seriálu či filmu nějakého osobně známého, byť episodního herce. A tak se velmi často televizní obrazovce setkáváme i s Václavem Kotvou. A říkáme: „A hele, vidíš tam toho závozníka v seriálu „Pan Tau? To je přece Václav Kotva!“ Obdobně jsme Václava Kotvu litovali ve filmu „Jáchyme, hoď ho do stroje“, kde hraje onoho nešťastného zřízence sportovní haly, kde ho několikrát za sebou složí na zem nebojácný karatista Luděk Sobota ... Takových rolí a roliček má Václav Kotva opravdu bezpočet. Stranou mi zůstávají jeho divadelní role, neboť se mi nepotěšilo být jeho divákem...“⁽⁴⁾

„Ještě je třeba dodat, že filmy, ve kterých mu byly svěřeny velké role, byly brzy po uvedení zakázány, jak tomu bylo s Schormovým Farářovým koncem, pak s titulem Den sedmý, osmá noc a s Tučkovým filmem Svatý z Krejčárku, kde Václav Kotva hrál hlavní roli. Ještě hůře dopadl televizní seriál režiséra I. Renče, který kvůli zakazu nemohl být ani dokončen a ve kterém hráli Václav Kotva a herečka Helena Růžičková hlavní dvojici – zamilované a později manželské páry.“⁽⁴⁾

Ačkoli ztvárnil ve filmech spíše menší role, dokázal jim vtisknout něco ze sebe. Jak kdysi někdo řekl: „Není malých rolí. Jsou filmy, kdy si nevybavíte název ani hlavního hrdinu, ale naopak si vzpomenete na moment, který se vám vryl do paměti.“ „Čím

menší prostor máte pro vytvoření charakteru postavy, tím více vás to nutí mnohem víc do hloubky přemýšlet o tom, kam ten člověk patří ... Kromě toho jsem se celý život snažil velmi pozorně sledovat, co se kolem mě děje; pozorovat lidi, jak jednají a jak se chovají v mezních situacích, z jakého prostředí vycházejí určité lidské typy a čím jsou ovlivňovány. Postupně jsem přicházel na to, jak a čím bych měl určité postavy a postavičky charakterizovat. I ty sebemenší. Užíval jsem k tomu pojmenování – „obzvlášnit postavu“. Aby byla výjimečná, a přitom pravdivá.“⁽²⁾

2.5 Kronikář a archivář

„Ovšem kromě herectví a literární činnosti měl pro sebe taky další – třetí komnatu. A to byla a je – k potěše archivářů a historiků – historie divadelnictví. Za celý svůj život nashromáždil obrovské množství písemných zpráv, programů, plakátů, letáků, fotografií z historie divadelnictví z období, kdy V. Kotva působil v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, v Činoherním klubu, z hostování v Národním divadle a posléze ze své umělecké spolupráce v Ochotnickém divadelním souboru v Radnicích na Rokycansku, které jsou jeho rodným městem. Dokumentace vztahující se k dějinám divadla v Radnicích spolu s archivními dokumenty z jeho působení v českých divadlech čítá na padesát silných svazků. Přes dvacet svazků tvoří jeho osobní korespondence, která má většinou přímý vztah k jeho herecké činnosti a kariéře.“⁽⁴⁾

„Kotva však měl také další náruživou a tajnou činnost. Od počátku své umělecké činnosti sbíral všemožné písemné dokumenty ze všech divadelních tažení a vystoupení po zemích Českých. A všechny tyto dokumenty – divadelní plakáty, letáky, fotografie, pozvánky, vstupenky řádně jako nejlepší archivář ukládal chronologicky do velkých desek. Dalo by se říci, že se tak zrodil doslova poklad. Těch tlustých svazků divadelních dokumentů lze napočítat přes 50. A všechny po vzájemné dohodě a výborném dorozumění daroval Státnímu okresnímu archivu v Rokycanech, kde jsou uloženy dosud jako nenahraditelný dokumentární materiál vztahující se k československému divadelnictví od počátku 50. let 20. století do r. 2000...“⁽¹⁾

2.6 Manžel a rodič

V roce 1969 se seznámil se svou budoucí ženou Jarmilou Stehlíkovou (svatba 23. 12. 1969), která byla také umělecky založená, neboť zpívala s Cantores Pragenses (dříve Svatojakubský sbor) v Praze pod vedením sbormistra Josefa Hercla: „Seznámili jsme se ve vlaku. Vašek mi povídal o Gabriele Roubalové, což byla naše operní pěvkyně, a mne to zajímalo, neboť jsem také zpívala. Později mě vodil po všech divadlech v Praze, znal se se spousty herců a tím mě zaujal. Byla to velká láska. Dokonce mě Václav pozval k moři, kde jsme počali našeho syna Petra. To jsem ale nevěděla a zjistila jsem to až po svatbě, to bylo překvapení.“⁽²²⁾ Manželé spolu žili nejprve u maminky paní Kotvové v Praze a později v Mirošově, kde rodina paní Kotvové měla dům. „Víte, já jsem celý život měl málo času, a tak jsem se i pozdě ženil. Proto mám teď mladé děti,“⁽¹⁵⁾ vzpomínal Václav Kotva při oslavě svých osmdesátých narozenin. (Herec Václav Kotva slavil osmdesátiny, Božena Šopejstalová) Manželé Kotvovi mají staršího syna Petra (nar. 6. 7. 1970) a mladší dceru Markétu (nar. 18. 2. 1972). Paní Kotvová vzpomíná: „Petr s Markétkou vyrůstali, když jsem byla na mateřské dovolené, v tom Mirošově a potom v Praze, to už jsme měli vlastní byt, v Hostivaři. Markéta chodila na jazykovku do Vršovic a Péťa na základní školu v Hostivaři. Markétka se potom dostala na Střední pedagogickou školu v Praze a pak složila zkoušky na první pokus, tedy bez protekce, na herectví na DAMU, kterou vystudovala. No a Petr si potom udělal střední školu obchodní, takže má maturitu z obchodní školy.“⁽²³⁾ Ačkoli se syn Petr věnuje spíše obchodu, dokáže si najít čas i na jiné aktivity: „Aby měl táta radost, asi půl roku jsme s Markétou připravovali i veselé cvičení pro Primu,“⁽¹⁵⁾ svěřil se Kotva mladší při oslavě otcových narozenin. Manželství bylo neúspěšné a rozpadlo se v roce 1972.

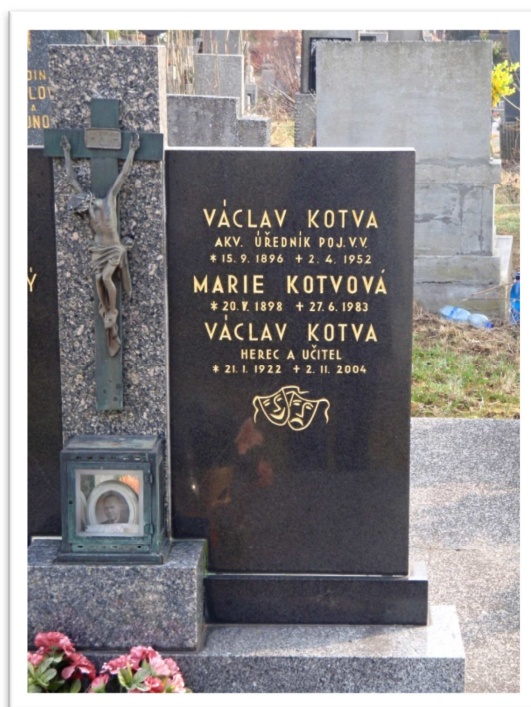
Václav Kotva zemřel v úterý 2. listopadu 2004 ve věku 82 let. Rodina a radniční rodáci mu jako poděkování nechali zhotovit pamětní desku, která je upevněna na jeho rodném domě v Radnicích 38.

Obrázek 4 - Rodný dům

Obrázek 5 - Pamětní deska

Obrázek 6 - Hrob

3 LITERÁRNÍ DÍLO

3.1 Poezie

„Vedle své herecké činnosti od mládí psal do „šuplíku“ své vize a touhy ve verších. A doslova je ukládal do šuplíku.“⁽¹⁾ Už v roce 1942 napsal svoji první básničku a vzpomíná na ni takto: „Z těch okamžiků mně zbyla jedna básnička, kterou nemůžu nikde publikovat, protože je tak naivní, tak prostinká, zase to souvisí, to je zajímavý, všechno to souvisí s divadlem. Do těch Radnic jezdili také loutkáři. Se svým kamarádem Jirkou Novým, se kterým jsem toho hodně prožil, jsme přišli do toho zámku, tedy kulturního domu. Nikdo tam nebyl, jen my dva. A mě to tak dojalo, že jsem napsal svoji první básničku a to si neumíte představit jakým způsobem. Šel jsem k takovému kopečku, který se jmenuje Altánek, který pro nás byl velikým útočištěm. Ta cesta byla po dešti a najednou mi to začalo naskakovat v hlavě a já jsem neměl čím psát. Říkal jsem si, přijdu domů a už to zapomenu. Víte co jsem udělal? Sebral jsem klacek a tím klackem jsem ryl do té mokré silnice a pak jsem prchal rychle domů, aby mi to tam nikdo nesmazal, nepošlapal. Nakonec jsem opisoval verš po verši a byla z toho jedna z básniček, která byla z básniček v životě nejdelší. Prostinká, naivní, dětského srdce.“⁽⁵⁾ „Víte, když člověk dost věcí prožije, tak se to vždycky musí odrazit na tom jeho myšlení a někdy, když máte v ruce tužku nebo pero, tak to poznamená, a to takovým způsobem, že vždycky je to obraz jeho vnitřního života ať už radosti nebo bolesti, zklamání. Nic jiného to vlastně není než jenom zveřejnění toho, co se v něm odehrává, to je snad u každého člověka.“⁽⁴⁾

Celkem za život napsal devatenáct básnických sbírek. Dvěma z nich pomohl na svět Petros Cironis (ředitel SOA), který je vydal pod hlavičkou Státního okresního archivu v Rokycanech. Byly do nich zvoleny básně, které si básník sám vybral z předešlých sbírek od roku 1942 – 2001. Pan Cironis na to vzpomíná: „Až když mu bylo osmdesát let, při jedné mé návštěvě v jeho pražském bytě se přiznal, že té „šuplíkové“ poezie má celý kopec. A vyndal z krabice jednu sbírku básní napsanou na psacím stroji, druhou, třetí a další a další. Bral jsem je do rukou a vzrušeně v nich listoval pročítaje v rychlosti titulky v obavách, aby neřekl: Řediteli, dejte mi to zpátky, nestojí to za řeč!“ Poprosil jsem ho, zda si je mohu půjčit, podívat se na to, přečíst ... S ostychem, ač vnitřně

nerad, mi svoje sbírky půjčil. Pročítal jsem jeho drobná vyprávění a verše wolkrovského a ladovského stylu, věnovaná dětem, přírodě, ptactvu, matce, svému kraji. Byly a jsou intimní, ale upřímné a od srdce a napadlo mě vybrat ty nejzdařilejší verše a vydat je tiskem v archivu. A tak se zrodila první skromná knížka básní Václava Kotvy pod názvem „Vyznání“, kterou vydal zdejší státní archiv v r. 2003 v nákladu 300 výtisků (75 stran s fotografiemi). V témže roce jsme pak z jeho tvorby dali dohromady i druhou knížku, kterou jsme vydali pod jeho jménem „Veršem a prózou. Dětské veršovánky a vzpomínky Václava Kotvy“ v nákladu 400- 500 výtisků (117 stran). Radost z této, na naše skromné polygrafické poměry poměrně zdařilé publikace byla oboustranná. Knižka je doprovázena řadou fotografií rodinných i z herecké činnosti. Udělali jsme sobě i jemu velkou radost, protože si ji Václav Kotva zasloužil. A udělali jsme taky Václavovi velkou radost, když spatřil výběr svých básniček vytištěných v útlé knížečce. Od této sbírky básní již nebylo daleko k vydání druhého svazku Kotvových veršů a poutavých vyprávění o svém životě a postřehů ze života.“⁽¹⁾

„Verše, veršovánky a rýmovačky Václava Kotvy jsou v první řadě prosté a upřímné, jsou inspirované nejen skutečným životem, ale i jeho bohatou fantasií, kterou zaručeně zkrášloval svůj život. Jsou to často hříčky, které začínají a končí hravě, vesele a rozverně. Václav Kotva měl a má rád děti. Již v prvních básnických sbírkách projevoval svoje dětské sny, ale viděl i do duše ostatních dětí – dětí válečných i poválečných, které se mu v jeho verších často pomíchávaly s přírodou, s ptáky i zvířátky jako nejlepšími přáteli. Neboť děti, příroda i okolní svět ptáčků a zvířátek patří odjakživa k sobě. Asi proto, že si nikdy vzájemně vědomě neškodily, ale hledaly jen vzájemné soupeření a hry. V pozorování detailu je Václav Kotva Mistrem s velkým M. Při hledání vzájemného příoměru mezi lidmi a zvířaty, mezi dětmi a jejich protějšky v přírodě je také mistrem. A hledání humoru, humorných propletenců a úsměvných kampaní a situací mezi kluky, holkami a drobnou zvěří domácí či švitořící za okny na stromech a za humny, je rovněž mistrem. Tak se s Václavem Kotvou setkáváme téměř u všech říkanek, rýmovaček a básniček.“⁽⁴⁾

„Vraťme se k poezii – v žádném životním údobí ji nevynechal. To, které prožívá nyní, mu ji vrátilo v poněkud adresnější podobě: píše i pro ty, jimž může básní splatit jejich láskyplné účinkování ve svém životě. Při léčebném pobytu ve Františkových Lázních roku 1999 sebral svoji básnickou žeň pro jednu ze sestřiček.“⁽²⁴⁾ **A tak vznikla sbírka Odkaz,**

kteřá byla věnována „sestřičce Pavlínce Kolkové“, a obsahuje sebrané básně z let 1945 - 1999. Do sbírky vybral ale i básně, které byly zveřejněné tiskem. Jedním z takových příspěvků byl i tento článek s recenzí jedné z jeho básní: „... psal totiž od svých osmnácti let křesťanskou poezii a po roce 1945 byl jedním z hlavních přispěvatelů Dorostu, „časopisu pro katolickou mládež“. V únorovém čísle 1946 tam s poznámkou, že báseň je z chystané sbírky Třásně dnů a nocí, otiskli zajímavou báseň s poněkud tajemným názvem – Plnospásná.

Ty nadoblačná,
měkce vykroužená,
plynutím bez cíle,
oděná úsměvem do blažena,
bez tíhy rosící
útěcho předpolí časná,
budící spánek
dotykem jasna,
ty živá nadějná
Důvěro plnospásná.

Redaktor Dorostu dokonce přičinil pod toto desetiverší jakýsi návod k použití pro čtenářovu fantazii: „Nezahleděl ses ještě nikdy do bílých obláčků, lehce putujících oblohou? Nepřipadalo Ti, jakoby se v Tobě něco rodilo a budilo k životu, co odpovídá těm obláčkům, které už v sobě obsahují vláhu polí? Ale ještě tak lehkou a jen nadechnutou? Přečti si ji teď znovu, pomalu – a dej jí na sebe působit.“ Nu, tento návod z roku těsně po válce berme spíše jako dobový dokument – dnes o hercově nikterak lehké pouti okřskem českého kulturního světa, můžeme si tyto verše vyložit spíše jako předznamenání nebo přímo klíč k pochopení většiny rolí Václava Kotvy.“⁽²⁴⁾

Václav Kotva psal verše spíše pro sebe, aby utišil tu a tam bolest, verše, jimiž vyjádřil svou fantazii, své pocity, lásku k přírodě, ke svým blízkým, vyjádřil úžas nad nekonečnou Přírodou i nad Vesmírem, před kterým jsme a budeme bezradní a bezmocní.“⁽¹⁾ Většinu básní si sám napsal na psacím stoju a hned je zařadil podle doby, kdy vznikly, a proto dnes můžeme hovořit o celkem devatenácti básnických sbírkách, z nichž pouze dvě byly vydány. Nejčastěji psal básničky na svých cestách vlakem, neboť se celý život pohyboval z místa na místo a vlak byl jedno z mála míst, kde mohl být sám, v klidu, jen se svými myšlenkami. To se také odrazilo na jejich náladě od

melancholické po veselou, podle toho, jak se v danou chvíli cítil. Často vzpomíná na své šťastné dětství, rodiče, rodný kraj a město, opakujícím se motivem je také příroda, zvířata, děti, láska k lidem, národu i k Bohu. Každá sbírka je datována a má přímou souvislost s určitou etapou básníkovy života. Pro představu uvádíme u každé básnické sbírky jednu báseň jako příklad.

3.1.1 Trny bez naděje

První básnická sbírka *Trny bez naděje* vznikla v roce 1942. Byla to doba, kdy Václav Kotva složil maturitní zkoušku a začal pracovat jako lesní dělník u šternberského lesního úřadu. Jako dvacetiletý myslí na své dětství a hlavou se mu honí představy lásky k druhému člověku. A právě domov byl hlavním motivem k napsání básně *Znám*. Báseň je uspořádána do pěti slok po čtyřech čtyřverších a jednom dvojverší. Rým přerývaný střídá rým obkročný a převažuje daktylotrochejský verš. Básník si připomíná domov, město, kde vyrůstá. Ale nejsou to vzpomínky, neboť jsou zde zastoupeny slovesa v přítomném čase „znám“ a „mám“, a právě čas hraje v básni důležitou roli, protože se jedná o objektivní skutečnost toho, co se právě děje. Obě slovesa zdůrazňují nejen přítomnost, do které básník patří, ale odkazují i na kraj, který je pro něj známý. Určující je také poloha zvolených sloves, neboť obě stojí na výrazově nejdůležitějších místech básně. Sloveso „znám“ na začátku jako anafora a sloveso „mám“ na konci posledního čtyřverší jako utvrzení předchozí myšlenky, kdy všechna jmenovaná místa nejenom zná, ale navíc je má i rád. Prožitek trvajících děje navíc podporují i nedokonavá slovesa „voní, šumí, kvete“. Na všechna místa, která popisuje, se váže nějaká nedávná vzpomínka, aby je zdůraznil, použil anastrofy (dětským smíchem voní, jozy stříbrné, sny a touhy šumí, skříně výkladní, ploty zahradní, šeřík kvete, sochu Nepomuka Jana, budu vracet rád). On v tom prostředí vyrůstá, patří do něj, se všemi místy se ztotožňuje a tím je personifikuje (stráně voní smíchem, sny a touhy šumí, hvězdy spí, kopce s toužebným pohledem k nebi), k tomuto obrazu přispívají také metafory (stráně domova, jozy stříbrné). Tak jako na začátku stojí anafora, tak na konci posledního čtyřverší a také na konci celé básně stojí epifora „rád“ (mám vroucně rád, sem se budu vracet rád), jako by na závěr zdůraznil, že všechno, o čem se zmínil, zná a má rád. Což je vlastně v posledním dvojverší pointou celé básně. Používá budoucí čas (budu se vracet) jako by tušil, že ho život v budoucnu ještě někam

odnese a on se bude jen vracet, ale udělá to rád. Protože cítí, že se má kam vrátit, že mu jeho rodná krajina vždy pomůže, když se bude cítit zraněn.

„Znám stráně domova
dětským smíchem voní
znám jozy stříbrné
tam sny a touhy šumí

Znám skříně výkladní
vím spí tam často hvězdy
znám ploty zahradní
kde jenom šeřík kvete

Znám kašnu bez vody
a nad ní sochu Nepomuka Jana
znám kopce nad městem
s toužebným pohledem k nebi

Znám Boží kostelík
a nad oltářem obraz světce
to všechno znám
a mám vroucně rád

To všechno znám
a sem se budu vracet rád" (25)

3.1.2 Jiskrami času

Další sbírku Jiskrami času, sepsanou v letech 1945 -1948, už poznamenalo nejen studium učitelství a práce kantora, ale především pocit svobody po druhé světové válce a nástup Komunistické strany Československa, kterou on kvůli ztrátě demokracie a svému náboženskému přesvědčení nesl těžce. Jednou takovou vlasteneckou básní je i Jediný hlas. Má zřejmě souvislost s událostmi v roce 1945. Jedná se o přímý záznam skutečnosti. Básník ho však nepojmenovává přímo, neboť se brání patosu, ale který se děje teď a on na něj neprozřetelně reagoval. Jako u předchozí básně to nejsou vzpomínky. Soudíme tak podle času u všech sloves, která jsou v přítomnosti. Na začátku stojí symbol slovanství, a také češství – lípa. Strom, jehož kořeny evokují touhu po propojenosti Čechů, zakořenění v domovině, v zemi,

odkud jsme přišli, k tomu odkazuje i personifikace „hlas lípy slyším“. Trefně použil i metaforu „kořeny života země“, kdy kořenům přisuzuje moc zrození nového života, „nové“ země. Dále připomíná dějiny (var mízy dálkou staletí), kdy česká země dosáhla vítězství, slávy, ale za cenu obětí (v slzách svorné slávy). Ve spojení slov „var ... bušivý ... temně“ lze spatřovat paradox, ale právě jím text ozvláštňuje, chce k němu přilákat pozornost. Od metafory „povodeň přísahy“ začíná čtyřverší, které líčí radost z osvobození, doprovázené přísahami v lepší budoucnost, zpěvem a rozjásanými davy lidí. Poslední část je určitým poselstvím, poděkováním prezidentu Benešovi za to, že nás dovedl k osvobození. Beneš je zde oslavován jako člověk vůle, který se nikdy nevzdal a reprezentoval náš národ i v době útlaku, v době svého exilu, tedy ve stínu, a přesto ve stínu nezůstal, tak lze vysvětlit oxymorón „bez stínu stín“. V přirovnání Beneše k „paprsku do květin“, můžeme vyčíst určitou touhu v lepší budoucnost, naději, že bude líp, což je pointou celé básně. Kompozičně se báseň skládá ze dvou slok, přičemž první je složena z devíti veršů a druhá ze čtyř, obě sloky mají přerývaný rým. Opět převažuje daktylotrochejský verš.

„Hlas lípy slyším
kořeny života země
var mízy dálkou staletí
bušivý temně
na okno v slzách svorné slávy
Povodeň přísahy
kypěním sykotu lávy
širokým zpěvem valí se
a do řečiště smílá rozjásané davy

Jediná vůle
Bez stínu stín –
Prezident Beneš
paprsek do květin“⁽²⁶⁾

3.1.3 Prstýnek léta

Třetí básnická sbírka Prstýnek léta vyplňuje období 1942 – 48. Zahrnuje jedny z nejpůsobivějších melancholických básní, většinou s tématem lásky k druhé bytosti. Jedna z milostných básní má název Neumím, obsahuje dvě sloky složené ze čtyřverší

a třináctiverší, v kterých přechází přerývaný rým do postupného a opět se vrací do přerývaného. Veršovou strukturu tvoří převážně daktylotrochej. Báseň začíná apostrofou „hlubino samoty“, vyjadřující osamělost. Opět se jedná o přítomnost, neboť volí pouze slovesa v přítomnosti. Svůj vnitřní neklid vyjádřil veršovými přesahy (enjambementy) u volného verše (deštěm ovonělé růže po klekání, zazpívat hlubinou o délce, která mi brání unést ji na Havraní svůj hrad.). Je rozrušen, touží po spřízněné duši, už nechce být sám, odtud dvojice růží a také jemný symbol lože jako erotického motivu. Ztotožňuje se s hlubinou (zazpívat hlubinou), do které chce vyzpívat, co cítí. Rád by se svou láskou byl sám, rád by ji unesl, to zdůrazňuje anastrofou unést ji, právě tu, na kterou myslí. Rád by ji unesl na svůj „Havraní hrad“, určitý symbol z pohádky. Hrad, který stojí tak vysoko, že se k němu dostanou jen havrani. Závěr básně, tak jako u předchozích básní končí pointou, kdy si uvědomuje neurčitost, nestálost, nepolapitelnost lásky, používá záporu neznám, neumím.

„Hlubino samoty
mám oči tuláka
jako ty
a rovné přání.

Vhodit dvě
deštěm ovonělé růže
po klekání
na lože do snů zamhlených
mé družné lani.
Zazpívat hlubinou
o délce,
která mi brání
unést ji
na Havraní
svůj hrad.
Však neznám kouzel
neumím lásku zaklínat.“⁽²⁷⁾

3.1.4 Dětem

Po čtyřech letech učitelského povolání musela přijít v roce 1949 čtvrtá básnická sbírka Dětem, která je věnována těm nejmladším, jak vyplývá již z názvu. Tématem

básní je většinou příroda, zvířata, dětství a přátelství. V básni Únor vzpomíná Kotva na své dětství, kdy se těšil po zimě opět na jaro. Ústředním motivem jsou potom hry, kterými se děti baví. Dětským prožíváním se Kotva přiblížil toku básní Josefa Václava Sládka. Báseň se dělí do třech slok se čtyřverším a dvěma šestiveršími, všechny disponují přerývaným rýmem a pro dětské básničky typickým pravidelným trochejem. Úvod básně začíná personifikací „rampouch couvá“ a „bláto sedí“, tedy představami ustupující zimy. V druhé části básně se kluci za každého počasí baví jízdou z kopce. V třetí části se dynamika verše díky klimaxu u sloves „jedou letí“ zvyšuje, ale dochází k zlomu s použitím věty zvolací a citoslovce „ale ouha!“. Dynamika ustrne, jako bychom se vrátili na pevnou zem – „pod kopečkem byla strouha!“ I minulý čas vše uzavírá.

„Rampouch couvá
taje sníh
bláto sedí
na saních

Kluci v dešti
plískanici
pod čepicí
jaternici –
hurá dolů
na kočáru!

Prostě vzali
starou káru
jedou letí
ale ouha!
Pod kopečkem
byla strouha!“⁽²⁸⁾

3.1.5 Třásně dnů a nocí

Ze stejného roku jako sbírka Dětem je i následující sbírka Třásně dnů a nocí. Byla ovlivněna také učitelským povoláním, neboť Kotva v roce 1949 učil u Mariánských Lázní, tedy daleko od domova, na který vzpomíná přes přírodu, lásku i dětství. V básni V lese má hlavní slovo přírodní lyrika a s ní spojené roční období. Báseň je složena

z devíti veršů s přerývanými rýmy. Většina veršů tvoří daktylotrochej. Hned v prvních verších najdeme personifikace „podal jsem lesu ruku a stopou slídl jeho tep“. Mají nám ukázat básníkův blízký vztah k přírodě. Vzpomíná na ni, asociuje si různé představy s ní spojené. Nespecifikuje své myšlenky, nechává si je pro sebe, nechává na každém, jak si význam vyloží. Závěr básně končí touhou po létu a jeho rozpuku (epizeuxis - rozpuku, rozpuku), doprovází představa červené jako barvy krve, tedy letního kvítí června a července.

„Podal jsem lesu ruku
a stopou slídl jeho tep,
když vítr kroužil proudem
na hřebenech buků
a přes košíky dřev
se chápal luku,
aby už spadlo
léto na rozpuku, na rozpuku
rozlila se tichá krev.“⁽²⁹⁾

3.1.6 Vlaštovička

V pořadí šestou sbírku zaujímá sbírka Vlaštovička z roku 1951. Básník v úvodu píše, že jde o „vyprávění z brdských lesů“. Jedná se o příběhy, které jsou inspirované jeho dětstvím a vzpomínkami na jeho přátele, ale i žáky. Jednou z těchto veselých básniček určených pro děti je i Husák. Básnička má pouze jednu sloku se šesti verši, v které se ukrývá sdružený rým. Všechny verše jsou napsány v třístopém daktylotrocheji. V celé básničce jde o žertovné přirovnání housera k pánovi, plukovníkovi a chlapíkovi. Žánrový obrázek se tu přibližuje k dětskému vnímání světa.

„Husák hleďte to je pán
nosí zoban dokořán
vodí husí dlouhý šik
myslí že je plukovník
husák víte to je chlap
Oli dneska hnal a chňap!“⁽³⁰⁾

3.1.7 Náš táta

Sbírku Náš táta napsal jako vzpomínku na svého otce, který téhož roku 1952 zemřel. Je z ní cítit, jak měl rád domov, otce a jak lituje jeho odchodu. Vybrali jsme z ní báseň Táta je vše. Jedná se o prostinkou básničku s jedinou slokou se šestnáctiverším, rým je přerývaný. Všechny verše jsou v daktylu. Celá báseň je vlastně přirovnáním otce k něčemu pevnému, trvalému, hodnotnému, k něčemu, co poskytne ochranu, bude-li třeba (brnění, hrad, štít), ale i k něčemu milému, krásnému (poupátko, jasný den), potřebnému, co dává život (sluníčko). Závěr básně končí optimisticky, neboť všechno s otcem sice odejde, ale alespoň vzpomínka na něj a na to, co bylo (sen), zůstane. Básník použil epiforu (uhasne) a anastrofu (když ti uhasne, když nám uhasne).

„Táta je brnění
táta je hrad
jen s tátou vesele
můžeš se smát
táta jsou perutě
táta je štít
za tebe synáčku
půjdu se bít
táta je poupátko
táta je naděje
ta když ti uhasne
zbydou jen závěje
táta je sluníčko
táta je jasný den
ten když nám uhasne
zůstane sen „⁽³¹⁾

3.1.8 Ruka vztažená

Ve stejném roce 1952 napsal i sbírku Ruka vztažená. Ze sbírky je cítit jeho láska k Bohu, pokora před ním, optimismus a naděje v lepší život. Báseň Plameny je složena z jedné sloky o devíti verších s náznakem rýmu postupného. Většina stop je uspořádána do daktylotrocheje. Ústředním motivem básně je naděje ve spasení. Touží procitnout ze tmy, jít za světlem, přiblížit se okruhu věčnosti, dojít k odpuštění. Paradox „v plamenech do tmy se zboří“ ho však sráží opět ze spirituálních výšin na

zem, do existence světa. A zůstávají jen oči, jako odraz duše. A on je zase bez možnosti se vrátit do toho, co ho táhlo výš a výš, za krásným hlasem, za touhou se povznést a odejít někam, kde je lépe, kde je klid a božské ticho, což je i pointou básně.

„Až tma má
po světle touhou
v plamenech do tmy se zboří,
zůstanou
jenom ty oči
ztonulé ve víru moří
a prsty
bez stopy na cestě
do pohoří za hlasem krásna.“⁽³²⁾

3.1.9 Zpovídání

V pořadí devátou básnickou sbírkou je v roce 1953 Zpovídání. Je uvedena mottem:

„Jaro kvetlo
léto hrálo
podzim – žel –
s láskou na mne neshlížel“⁽³³⁾

Básně jsou procítěné, hluboké svou myšlenkou, ale většina neurčité ve významu. Člověk si může představit po přečtení cokoli, co mu mysl dovolí. Některé básně jsou již konkrétněji uchopitelné a „vyprávějí“ o lásce k ženě, národu, dětem, ale upozorňují i na vznosné vlastnosti člověka, jako jsou nesobeckost, věrnost, oddanost, pravdomluvnost, čest a další. Báseň Tvář a sen je jedna z těch neurčitých. Na začátku se objeví něco hezkého, představa bílé záře, tedy světla, nezkaženosti, možná začínajícího dne. Modré oblohy značící slunný jarní den, všichni se usmívají, mají dobrou náladu, jabloně kvetou. A najednou se v nich objeví tvář někoho blízkého, protože ji zná, ví, že patří Té určité osobě, je Tvá, je „čistá“, možná dětská, nezkažená a on ji přirovnává ke všem hezkým představám, které má. V další sloce se objevuje motiv postavy Palečka a jeho pláč, tedy předzvěst, že přijde něco zlého, probuzení z pohádky. To se potvrzuje i v dalším verši, ve které se objevuje černý potok, tedy barva smrti, zla, naštěstí je umlčen tmou. A pointou je zjištění, že to byl jen sen, který se snad už nevrátí. Je otázkou jestli symboly zla (pláč, černá barva, tma) neměly

upozornit na něco špatného i v reálním životě. Báseň tvoří dvě sloky, obě se čtyřmi verši s postupným rýmem a s převažujícím daktylotrochejem.

„Bílá záře
s oblohou modrou
v kvetoucích jabloních –
Tvá čistá tvář

Palečkův pláč
v potoku černém
umklý tmou
můj nenávratný sen“⁽³³⁾

3.1.10 Na cestu

Stejného roku (1953) byla sepsána i další sbírka Na cestu. Sbírka je poznamenána jeho touhou po svobodě bez utlačovatele. Vybrali jsme báseň Poslání, kterou tvoří pět slok se šesti, devíti, šesti a dvou verších, u nichž převažuje většinou daktylotrochej. Rým je přerývaný. Opět využil veršový přesah u volného verše (enjambement – u cůpků smolných bez pentle v samotě). Básník v první sloce oslovuje svoji milenou (moje milená - apostrofa) a začíná jí popisovat „čerstvé bolesti“, starosti, které teď má a na které je sám. Zmiňuje „křtitelnici“, ta symbolizuje něco nového, vstup do světa, novou bolest. V druhé sloce svou bolest již specifikuje. Je neklidný, přemítá o různých věcech, neví, co s ním bude, bojí se (černá barva – symbol zla). Snaží se všemi způsoby (sladce vyzvídám) najít odpověď, zjistit, co ho čeká (kam míří péro Ohniváka, Ohnivák = oheň, splněná touha). Tou „milenou“ může myslet svoji zemi, národ. Tvé oči, mohou být očima národa, ale i očima Boha. Přirovnává je k „dvouramenné páce“, s kterou když působíme na těleso, tak nám pomůže zmenšit naši sílu, kterou vůči tělesu vynakládáme. Básník se snaží říct, že když se budeme snažit zápasit se zlem, zlo se bude zmenšovat. Protože existuje božská spravedlnost, která „otevře vrata“, nastolí pořádek a pustí dobro, svobodu, rovnost, na svět. Třetí odstavec opět odkazuje k očím, ptá se jich, jestli mu jednou odpoví, „kam okovy světa padnou?“ Kam padne trest za zločiny, jestli budou ti utlačovatelé potrestáni? Doufá, že to bude brzičko (deminutivum - zkracuje dobu, budí zdání, že se to stane za okamžik) a věří, že budou potrestaní pod nápirem pravdy. V poslední sloce využívá opět apostrofy (dívenko),

chtěl by dívku (možná zemi) opět slyšet mluvit, neboť dosud mluvit nemohla, její slova by nebyla slyšet, byly schovány za perletí. Závěr básně končí pointou „Vždyť vlaštovičky do mé země letí a bude máj!“ Optimistickýma očima vidí, jak vlaštovka přináší tu dobrou zprávu – „bude máj“, tedy mír a svoboda.

„U cůpků smolných bez pentle
v samotě
raněný domek na hranici
řeknu Ti moje milená
o čerstvých bolestech
o nové křtitelnici

Pod vlajkou černou
brázdí mé čelo cesty sem a tam
marně já marně sladce vyzvídám
kam míří péro Ohniváka
Však oči Tvé
ta dvouramenná páka
meč spravedlivý
ještě dnes otevře
vrata před plavidly

Jistě mi odpoví
jednou kam
okovy světa padnou
Oblaka dusivá
Brzičko v jasmínu pravdy zvadnou

Podej mi prosím dívenko
své slovo z otevřených rtů
slovíčko skryté za perletí

Vždyť vlaštovičky do mé země letí
a bude máj!“ ⁽³⁴⁾

3.1.11 Preludia

Rok 1954 byl pro Václava Kotvu velmi plodným, neboť napsal tři básnické sbírky. Všechny jsou poznamenány jeho pětiletých odloučením od domova, neboť učil až u

Tachova. Básně jsou truchlivé, ale plné naděje v shledání, ale i optimisticky laděné s myšlenkou, že bude lépe. Jednou z těchto tří „šperků“ je sbírka pod názvem Preludia. Sbírka je uvedena taktéž mottem:

„Vtrhlo jaro na mokřinu
nikdo nechtěl spát
bělásek řek mochně husí
ach že ji má rád!
Že je na květ nasazeno
a že všechno co má jméno
chce se usmívat“⁽³⁵⁾

Vybrali jsme báseň Mušlička, ve které je cítit Kotvův pocit samoty, nedostatek lásky, ale přesto nepůsobí tragicky. Přirovnává mušličku k sobě samému. Mušlička je bez moře jako on bez domova, mušlička je sirotek, a také on je sám, daleko od blízkých. Ale není to jen sirotek, ale je s ozvěnou, tedy ne úplně sama. Ačkoli se na začátku zdálo, že je sám a nemilován, přesto má někoho, milovanou bytost, která je jeho milostnou ozvěnou. Tedy opět se setkáváme na konci básně s pointou. Kompozičně se jedná o jednoduše pojatou báseň s jednou slokou v přerývaném rýmu. Všech osm veršů obsahuje daktyl.

„Mušlička
bez moře
mušlička
sirotek
s ozvěnou
jako já
mušlička –
milostná ozvěna“⁽³⁵⁾

3.1.12 Sluncem a stínem

Další sbírkou sestavenou ve stejném roce je sbírka Sluncem a stínem. A z ní vybraná báseň Beze slov. Poukazuje na nedostatek komunikace mezi lidmi. Tvoří ji jedna sloka s pěti verši v přerývaném rýmu. Většinou se jedná o daktylotrochej. Básnička působí po prvním přečtení jako jednoduchá rýmovačka bez myšlenky či výpovědní hodnoty. Po podrobnějším zkoumání jsme nabyli dojmu, že nás chtěl básník nejprve navnadit

příjemnými představami padající rosy, pozorováním kosa, a najednou se přikrade vítr ke zdi, kde se ztišil, přestal vydávat jakýkoli zvuk, jako by nemluvil. Byl bez bot, chybělo mu něco důležitého, proč už nemohl pokračovat ve své cestě a v posledním verši najdeme vysvětlení, tedy pointu básně, protože byl bez slov. Už neměl nebo nemohl nic říct, jako by se stále vážnoucí komunikací všechna slova zanikla, možná už bylo řečeno vše a víc to nejde, nebo se tomu druhému nechce sdělovat své myšlenky.

„Do keřů padla rosa,
na jasan sedl kos,
přikrad se vítr ke zdi –
byl totiž úplně bos –
a všechna slova pobral.“⁽³⁶⁾

3.1.13 Večerní kvítí

Poslední z řady sbírek vydaných v roce 1954 je sbírka Večerní kvítí. Charakteristické je pro ni, že skoro všechny básně obsahují apostrofu, s kterou básník oslovuje nejen živé, ale i abstraktní věci, a tím si je niterně zhmotňuje. V básni Jaro oslovuje jedno z ročních období, přirovnává ho k slavnému maestrovi, tedy jej personifikuje s člověkem, někým, kdo ovládá hudbu, řídí ji, vytváří, hraje si s ní, tak jako jaro. Následně jaro přirovnává k pevné notě, která je opět spojena s hudbou, je její základní jednotkou. Nota jako něco, co je dané, pevné, neměnné tak jako jaro, které pravidelně chodí po zimě, nemění svůj cyklus, patří do ročního období. Jaro se vrací zpět po kruté zimě, ještě se nevzpamatovalo, a tak se ještě motá, nestojí pevně na nohou, nevy puklo ještě v plné síle. Druhá sloka vysvětluje stav, v jakém to jaro je, že se nemůžeme divit, když se po zimě ještě nevzpamatovalo, ještě se neuzdravilo, že mělo namále, skoro umřelo, ale sluníčko přišlo včas a bylo zachráněno před smrtí (ušly truhle – eufemismus). Na konci sloky použil zesílení ve formě „jen jen“ jako epizeuxis a přísudek ušly, jehož zakončení odkazuje na jaro, které bylo přirovnáno k maestrovi a notě. V závěru básně už jaro začíná pracovat, ladí si skřipky, svůj nástroj, aby snad nezbudilo nelibost, že ještě nezačalo. A nastupuje první jarní den jako slavnost všeho mládí. (přirovnání). Báseň obsahuje tři sloky, každá se čtyřmi verši s přerývaným rýmem s daktylotrochejským veršem.

„Jaro, slavný maestro,
jindy pevná nota,
za stodolou u hrušky
ještě se nám motá.

Jaký div, když nemocí,
zimou nohy ztuhlé,
tímhle dobrým sluníčkem
jen jen ušly truhle.

Aby nikdo nebroukal,
hned si skřipky ladí.
Dnes je první jarní den,
slavnost všeho mládí!“⁽³⁷⁾

3.1.14 Blouznivé snění

Čtrnáctým dílem je sbírka Blouznivé snění, kterou vytvořil až po delší odmlce v roce 1963 – 64, tedy v době, kdy hrál v Ostravě jako herec. Je opět plná melancholie ve vzpomínkách a stesku po rodném kraji. Když ji srovnáme s předchozími sbírkami s podobným duchem, je na ní znát, že ji psal již ve zralejším věku, neboť si byl ve vyjadřování svých pocitů jistý. Už má životní zkušenosti, není tak důvěryplný jako v mládí, neboť již poznal negaci světa. Zvolili jsme báseň Milované, jejíž ústředním tématem jsou představy o lásce a to lásce milostné, kterou právě prožívá (odkazují na přítomnost – prožívám, chutnám, polapen, pokořen). Na začátku básně ji oslovuje (apostrofa - má lásko), přivlastňuje si ji (má = moje), váží si jí (použil velké začáteční písmeno – Tvého, Tvou), zmiňuje se o jejím hlase, který je laskavý, se slovy věrnosti (barvu laskavou a věrnou – personifikace), líbá ji a polibek si vychutnává plnými doušky. Nejprve jde o polibek intenzivní (odtud ta bouře) a následně se zjemní a to přirovnává k vlhému večeru po bouři, kdy to divoké je už pryč a přichází ta svěžest (vláha) po bouři, určité zvolnění, zklidnění, při kterém zůstává ten pocit z krásného zážitku. A v tu chvíli je polapen do její sítě (zážitkem z polibku) a pokořen něhou její krásy. Což je opět jako v předchozích básních pointa celé básně. Báseň obsahuje jednu sloku s devíti nerýmovanými verši. Převažující stopou je opět daktylotrochej.

„Má lásko
okraj Tvého hlasu
barvu laskavou a věrnou
k vyprahlým ústům přikládám
a chutnám doušky
jako po bouři večer vlahý
sítí Tvou polapen
a pokořen
něhou Tvé krásy“⁽³⁸⁾

3.1.15 Vzpomínání

Předposlední sbírku Vzpomínání napsal mezi léty 1984 – 85. Ve sbírce se opět vrací k dětem, k jejich veselosti a hravosti. Objevují se zde povídačky, říkanky, ale i rozpočítadla. Zvolili jsme báseň Myška. Jedná se o dvě sloky po čtyřech verších. Rým přerývaný přejde v druhé sloce do střídavého, verše zůstávají typicky pro dětskou literaturu v trocheji. Jde o jednoduchou žánrovou scénku, navozující bezprostřední, humornou náladu, bez vážnějších nebo didaktizujících tendencí. Myška má vzbuzovat představu milého, nevinného zvířátka, proto také zvoleno deminutivum. Můžeme si také všimnout asonance ve druhé sloce (polí, piští, blábolí, brambořišti).

„Mizí myška z myslivny,
leze myška z díry.
Však tam v koutku komory
zmlsla chutné sýry

Běží myška do polí,
vesele si piští,
stále něco blábolí,
už je v brambořišti.“⁽³⁹⁾

3.1.16 Rýmovačky

Poslední sbírkou, kterou napsal na sklonku svého života v roce 2000 – 2001, jsou Rýmovačky. Sbírkou věnoval své vnučce „Agátce Maxerové, aby si tak jednou vzpomněla, že tam někde za devaterými kopci, řekami a městy, žil v Zemi České její děda, který ji stejně miloval jako její krásnou a láskyplnou maminku Markétku Kotvovou“⁽⁴⁰⁾ a vrací se v ní opět k dětem. Básničky jsou krátké, hravé a veselé.

Zvolili jsme rýmovačku Čimčarák. Skládá se ze čtyř veršů v přerývaném rýmu. Opět jde o náladový popěvek konvenující i hravostí a bezprostředností dětského světa.

„Seděl vrabec na vrbičce
čimčaral a čimčaral,
když nevěděl, co dál dělat,
zase jenom čimčaral.“⁽⁴⁰⁾

3.2 Próza

Když v roce 2002 vyšla sbírka Veršem a prózou obsahovala, kromě již zmíněných básní Václava Kotvy, i jeho prózu. Krátká memoárová vyprávění, která napsal v průběhu let a která se tak konečně mohla ukázat světu, jsou jimi:

3.2.1 Dny šťastného dětství – Jucka a brigádní generál

Příběh vypráví o dětských hrách ve dvacátých a třicátých letech 20. století. Václav Kotva popisuje, jak přišel k nezvyklému jménu Jucka, které používal jako umělecké jméno při hrách na klauna: „K tomu jménu mi vlastně pomohl i povozník pan Čihák, který měl dva koníky a na jednoho z nich vždycky volával: „Lucko, Lucko, hot, čihý nebo prrr!“ A já pro sebe u té odřené dobrácké Lucky jsem jenom zaměnil „L“ za „J“ a mé umělecké jméno bylo na světě!“⁽⁴¹⁾ Často si hrál s kamarády na vojáky a líčí průběh těchto bitev mezi různými chlapeckými armádami. Součástí každého vojska byly i „samaritánky“⁽⁴¹⁾, děvčata, kterým se hoši dvořili. Jednou dostal od „nepřátelské armády“ dopis, v němž mu bylo oznámeno, že už není možné při bitvách „házet kamení a nosit zbraně (praky, luky, dřevěné meče pobité cvočky)“, ale že můžou bojovat i holýma rukama. Zároveň Václava zval na schůzku, kde domluví další strategii. Václav však na ni nepřišel sám, ale i s ostatními členy „armády“, a jen díky tomu, že se dokázal „z generála bleskově proměnit v hbitého klauna Jucka“⁽⁴¹⁾ se ubránil nečekanému útoku soupeře.

3.2.2 Jak jsme si hráli ve dvacátých a třicátých letech v podbrdském městečku v Radnicích u Rokycan

Opět se jedná o vyprávění příběhů z Kotvova dětství v Radnicích: „Když jsme se učili číst v slabikáři s Alšovými kouzelnými obrázky, chodívali jsme odpoledne nebo ve

volný čtvrtek pást kozy nebo ke splavu pod kopcem Altánek. Co tam tenkrát bylo malých kapříků, hryzáků, bělic, vousatých mřenek a pod kořeny na potoce raků a dokonce pstruhů. Ty drobné rybičky se nosily v bandaskách pro slepice a samozřejmě pstroužek šel na pekáč“⁽⁴²⁾ a jeho vzpomínky na to, co ho poznamenalo na celý život – divadlo.

3.2.3 Růženka z cihelny

Václav Kotva tu popisuje dobu svého mládí, kdy hrál v Radnicích divadlo. Po jedné zkoušce hry vyprovodil s kamarády Růženku Sypěnovou. Dívka se později stala zpěvačkou, autorkou textů písní „džezové, taneční, árie do oper, koncertní písně, písně pro dětské soubory a dechové orchestry. Celkem to bylo na 750 textů“, spolupracovala také „s Československu televizí při úpravě zahraničních filmů. V roce 1980 jí udělila Italská Akademie umění a práce titul akademička včetně zlaté medaile. Této pocty se jí dostalo za cyklus italských lidových písní pro národního umělce Viléma Přibyla. K mezinárodnímu roku ženy pak byla na univerzitě v Cambridge zařazena do edice Who ist Who mezi 10 000 slavnými ženami světa.“⁽⁴³⁾

3.2.4 Za károu Tylovou

Kotva tu zmiňuje své herecké a režisérské začátky, vzpomíná na humorné i tragické zážitky z divadla, např. ten, který se mu stal při představení tragédie Olgy Barenyi Herečka: „V té Herečce jsem měl svoji partnerku něžně políbit. Bylo mi tenkrát dvacet a opravdu jsem žádnou dívku zatím nepolíbil, a proto jsem to ze studu trochu zašvindloval. Nelíbal jsem Vlastičku na ústa, ale někam za ucho. Po Radnicích se pak ihned roznesla zpráva: ten mladík se asi nikdy neožení – ty dědky hraje výborně, ale jak dojde na lásku, je nemožný nemohlo.“⁽⁴⁴⁾

3.2.5 Vzpomínky na Divadlo Petra Bezruče v Ostravě 1959 – 1965 a na Činoherní klub v Praze 1965 – 2001

Autor líčí svoji „životní cestu“ z DAMU do divadla Petra Bezruče v Ostravě a odtud do Činoherního klubu v Praze. Vyzdvihuje svoje zásluhy při shánění diváků, popisuje zážitky z hostování v Soči v Sovětském svazu, kam se dostal ještě později při natáčení filmu Svatý z krejčárku. Píše o hrách, v kterých v Ostravě hrál a nezapomíná ani na

kamarády herce. Vypočítává četné úspěchy Činoherního klubu, osobnosti kolem něj a zmiňuje i mnohé zážitky, např.: „Při inscenaci Čechova Strýčka Váni mne docela jinak překvapoval vážený hráč ND – pan Höger. Ten s námi tenkrát k naší radosti také hrál. Hned vedle šaten Činoherního klubu byla výborná dietní jídelna. O nasycení jsme měli tedy postaráno. Prodávaly se zde také báječné koláče a ty právě pan Höger měl velice rád. Nosil si je často před večerním představením do šatny, kde jsem vysedával i já. Mnohokrát se se mnou o tuhle dobrotu podělil s trvzením: „Pane Kotvo, vy jste takový hubený, pomozte mi tu voňavou nabídku zkonsumovat. Já bych to nestačil.“ S rozpaky jsem nakonec přijímal jeho laskavou nabídku.“⁽¹⁶⁾ Nakonec zmiňuje film a role, jež hrál.

3.3 Odborné práce

K napsání odborných prací ho vedlo jeho dlouholeté působení v Lidových školách umění, kde vyučoval rétoriku a mluvený přednes. A proto sestavil skripta, podle kterých sám učil a která mohou být použita i v dnešní době pro tuto výuku. Jsou jimi:

3.3.1 Základní hlasová a dechová cvičení

Učebnice je určena pro ty, kteří neznají nebo se chtějí zdokonalit v technice přednesu mluveného slova, konkrétně pro zpěváky, herce, moderátory, ale i pro další zájemce o zlepšení se v ortoepických pravidlech. Je zaměřena prakticky. Podle rad prof. Vaška začíná s cvičeními na uvolnění celého těla, obzvláště břišního svalstva. Následují dechová cvičení, cvičení na modulaci lidského hlasu a řeči - pracuje s výškou, silou, barvou, tempem. Využívá jazykolamů, říkadél, ale i mnohých dalších cvičení k aktivizaci rtů, jazyka či procvičení vokálů. Všimá si příčin chybné artikulace i problematiky výslovnosti na jevišti nebo při jiné umělecké činnosti. Skriptum je také doplněno teoretickým výkladem o artikulačních orgánech a výslovnosti hlásek.

„Tato část skript má být jak pro vedoucí souborů, tak i jejich řádovým členům vodítkem k zlepšení techniky mluveného slova. Chce tedy také připomenout, že odpovědná práce s textem není záležitostí tak docela jednoduchou a snadnou. Měla by upozornit na některé nedostatky, které mnohého z nás zatím tolik netrápily – ať už je to naše nedostačující technika dýchání, správné využívání rezonančních dutin, hláskování nebo prohřešky proti správné výslovnosti – ortoepie.

Jde tedy o zdokonalení našeho řemesla – řemesla kvalitního uměleckého mluvního projevu. Způsob, jak se předlohy zmocníme a jak ji vyložíme, to už je jiná věc. Zde se budeme věnovat praktickým cvičením, ve kterých budou prolínat a navazovat na sebe lekce týkající se dýchání, kultury hlasu, jeho modulací, využívání rezonančních dutin a práci artikulačních orgánů a výslovností jednotlivých hlásek (vokálů i konsonantů), jejich procvičováním a konečně zásadami správné výslovnosti. Je tedy samozřejmé, že při cvičení správného tvoření jednotlivých hlásek budeme důsledně zachovávat pravidla správného dýchání a kvality hlasu.“⁽⁴⁵⁾

3.3.2 Jak na to

„Vlivem skript hlasové výchovy p. prof. Halady na DAMU, vznikl i můj příspěvek k tomuto oboru – Skripta metodiky uměleckého přednesu.“⁽¹⁶⁾ Tato učebnice byla vydána jako pomůcka pro práci v pionýrských a mládežnických kroužcích, vyšla v nákladu 200 kusů. Je rozdělena na tři kapitoly: První kapitola se věnuje uměleckému přednesu, čerpá z referátu Jiřího Hraše ze semináře Wolkrova Prostějova z roku 1963. Radí přednášejícímu se záměrem a interpretačními prostředky uměleckého díla. Druhá kapitola si všímá síly slova při „sborové recitaci“, vychází z názorů a příkladů z knihy Síla hlasu o tak zvané sborové recitaci Josefa Henkeho. Připomíná tradici sborové recitace a nejdůležitější recitační soubory, divadla a osobnosti kolem nich – např. E. F. Buriana. Třetí kapitola popisuje návštěvu hodiny V. Kotvy u Dismanova rozhlasového dětského souboru a jeho připomínky k ní, doplněné z jeho vlastní praxe v dětských a mládežnických kolektivech.

3.4 Divadelní hry

Vzhledem k tomu, že dlouhá léta hrál v hrách různých autorů, zkusil si i on sám napsat několik vlastních her. Vzhledem k divácké návštěvnosti těchto představení, můžeme soudit, že se mu jeho práce podařila: „V roce 1947 – 48 vznikly i mé čtyři nenáročné hry pro mládež – Osmička odvahy, Osmička bojuje, Hra bez nadpisu, ta mi byla na generálce v Radnicích zakázána. Po mnoha letech jsme ji s radnickým souborem inscenovali pod názvem Vyhoštěnec. Dosáhla dokonce 26 repríz. Poslední hra Marie. Ta se zatím nikdy nehrála. Mou zakázkovou prací pro radnický spolek baráčníků

Puchmajer bylo i staročeské posvícení (pásmo vyprávění, poezie, zpěvů, tanců a posvícenských obyčejů).“⁽¹⁶⁾

3.4.1 Osmička odvahy, Osmička bojuje

Obě hry se hrály na „radnických prknech“ v roce 1948. Osmička odvahy přestavuje hru o 7 obrazech určenou pro mládež I. a II. stupně a volné pokračování inspirované jeho prací lesního dělníka - Osmička bojuje je koncipována pro mládež II. stupně, s možností využití i pro I. a III. stupeň, obsahuje 5 obrazů: „Začátkem února jsme započali se zkoušením Osmičky odvahy. Hra vedoucí ke kamarádskému a poctivému skautskému životu. Jako již v některých jiných hrách pro mládež, i zde jsme obsazovali některé role dvojmo i trojmo. Kdo rozumí mládeži, pozná, že je to sice práce zdoluhavější, ale jistější ne snad tak úspěch – jako představení. Koncem července jsme začli s nacvičováním a studiem mé nové hry, vlastně dějového pokračování Osmičky odvahy – hrou – Osmička bojuje“⁽⁷⁾

3.4.2 Vyhoštěnec

Hra Vyhoštěnec je romantický snový příběh dětí z činžovního domu odehrávající se kolem roku 1935. Tvoří ho 5 obrazů a je určen pro mládež i dospělé. Tato hra měla být uveřejněna už v roce 1948, z toho roku existuje zmínka o jejím nacvičováním v kronice radnického divadla: „Již kolem prázdnin začal rež. V. Kotva ml. studoval vlastní novou hru pro mládež Hru bez nadpisu.“⁽⁷⁾ Bohužel se tak nestalo a radniční diváci ji mohli spatřit až po třicetidevíti letech: „Dne 10. 6 1987 uvedlo radnické divadlo ve spolupráci se školními dětmi premiéru hry Václava Kotvy Vyhoštěnec. Tato hra pod názvem Hra bez nadpisu byla v roce 1948 zakázána na generální zkoušce. Autor hru upravil a pod nových titulem konečně téměř po 40ti letech uvedl ve vlastní režii. V roce 1987 ji hrál DS při MKS v Radnicích doma i na zájezdech celkem patnáctkrát. Mimo jiné i v Činoherním klubu v Praze pro rodáky Rokycanska (2×). V roce 1988 byla hra ještě opakována šestkrát z toho jednou v OKD Ládví – Praha 8 a OKD – Homolka – Praha 5.“⁽¹⁴⁾

3.4.3 Ostatní

Dvě z jeho her se zatím nikdy nehrály, jsou jimi: Lhát se nevyplácí – humoreska o čtyřech pohlednicích a Marie – dramatická hra o 4 jednáních. Staročeské posvícení vzniklo v roce 1964, jak už bylo řečeno (viz výše) na zakázku pro spolek baráčníků, tedy vzdělávací, podpůrné a vlastenecké sdružení, působí v Radnicích.

3.5 Korespondence

Kotvova osobní a úřední korespondence zahrnuje celkem 16 svazků přijatých a jím strojopisně přepsaných odeslaných dopisů uložených jako jeho pozůstalost ve Státním okresním archivu v Rokycanech. Toto rozsáhlé dopisování je strhujícím svědectvím spisovatelova života. Většina dopisů pochází z let 1948 – 2002.

Osobní korespondence zahrnuje období jeho začínající divadelní dráhy v Radnicích, kdy si dopisuje se svými rekreujícími se kolegy z divadla. Dále pak s přáteli, které poznal v Radnicích při některých divadelních představeních, nebo kteří nějakou dobu ve městě pobývali, např. Miriam Hynková, herečka, která si zahrála i v jedné z Kotvových her. Těm pak posílal četné divadelní programy Ochotnického spolku a brožury z Radnic a okolí. V jeho korespondenci najdeme také dopisy rodičům jeho žáků, jež prosí o větší kontrolu znalostí svých dětí, a apeluje i na důslednější domácí přípravu. Jeho pečlivá starostlivost se mu vrátila v několika desítkách přijatých poděkování od jeho bývalých žáků a studentů, kterým se věnoval skoro celý svůj život. Další část pošty svědčí o jeho oblíbenosti už při studii na DAMU, neboť si dopisoval z mnoha ze svých spolužáků, nejvíce však s Janem Kačerem (oslovuje ho Jendo). Přáteli zůstali po celý život. Václava Kotvu můžeme najít ve většině představení pod taktovkou J. Kačera. Pracovali spolu v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, následně si J. Kačer vyžádal Kotvu i pro nově založený Činoherní klub v Praze. Díky přímluvě J. Kačera se Kotva dostal i k filmovým rolím a také do Národního divadla. V neposlední řadě je v kontaktu také se svojí početnou rodinou zahrnující bratrance, sestřenice, tety a strýčky ze širokého okolí. K jeho poznávacím znamením v osobních dopisech je jeho podpis – podepisuje se jako Vašek s námořnickým znakem kotvy. Zajímavostí je také, že mnohé dopisy doplňoval svými básněmi.

Úřední korespondence je spjata s jeho oficiální činností kronikáře Ochtotnického divadla v Radnicích. Jedná se o velké množství gratulací k životním jubileím členů divadla, svatbám, promocím, upřímných soustrastí, pozvánek na představení, ale i na různá setkání spojená s životem v Radnicích. Podstatnou část zaujímají úřední akta vztahující se k odhalení pamětních desek opěrní pěvkyně Gabriely Roubalové, spisovatele a novináře Petra Fingala a cestovatele RNDr. Josefa Kořenského.

Součástí korespondence jsou také mnohé fotografie z rodinného a veřejného života Václava Kotvy.

4 ZÁVĚR

Tato práce se zabývala životem Václava Kotvy z hlediska jeho životních rolí a jeho dílem literárním. Vycházejíce z dostupných informací, tisku, rozhlasového záznamu, internetových zdrojů, primární a sekundární literatury, jsme nejen načrtli ucelený pohled na osobnost Václava Kotvy, ale i vytvořili dokument, který se může stát „odrazovým můstkem“ pro další badatele chtějící se vydat po stopách Václava Kotvy. Nabízí se k tomu jeho korespondence čítající 16 dosud nezpracovaných svazků zahrnující léta 1948 – 2002 či podrobnější zmapování jeho divadelní kariéry.

Stručně jsme charakterizovali autorovu prózu, odborné práce, divadelní hry a zmíněnou korespondenci, protože ty tvoří stěžejní část Kotvova díla. Soustředili jsme se především na jeho tvorbu básnickou skýtající devatenáct básnických sbírek, z nichž vyšly tiskem pouze dvě, a jeho schopnost vyjádřit se pomocí těchto básní k určité době svého života. Díky jeho pečlivé archivářské práci můžeme dnes sbírky datovat podle jejich vzniku.

Pokud bychom měli zhodnotit autorovo dílo z hlediska významu a kvality, musíme konstatovat, že především jeho poezii, próze a divadelním hrám určeným pro děti, nelze upřít jeho snahu přiblížit se malým čtenářům. Troufáme si tvrdit, že i dneska mají šanci uspět v tvrdém konkurenčním boji a oslovit mnohé děti předškolního a mladšího školního věku.

6 RESUMÉ

Diplomová práce Václav Kotva jako spisovatel zahrnuje život a literární dílo českého herce a spisovatele Václava Kotvy.

Mapuje jeho životní role od narození, přes dětství, studia, práci učitele a končí kronikářskou činností a rolí manžela a rodiče. Všímá si podrobněji jeho slavné herecké kariéry, kdy začínal hrát u Spolku divadelních ochotníků v Radnicích, následně po studiích na DAMU odešel do Divadla Petra Bezruče v Ostravě a poté se přesunul do Činoherního klubu v Praze, neminulo ho ani hostování v Národním divadle a v Divadle Na Fidlovačce. Kromě toho byl obsazován často i ve filmu, kde ztvárnil stovky vedlejších rolí.

Dále přibližuje jeho nepříliš známé literární dílo zahrnující poezii, prózu, odborné práce, divadelní hry a korespondenci. Nejde však do podrobností, ale spíše zvyšuje povědomí o této literární činnosti.

Vzhledem k tomu, že souhrnná literatura neexistuje, vycházeli jsme při psaní této diplomové práce výhradně z osobního fondu Václava Kotvy, až na výjimky vzešlý zcela z jeho činnosti, který je uložen ve Státním okresním archivu v Rokycanech a v Městském muzeu v Radnicích. Konkrétně z kroniky Spolku divadelních ochotníků, kroniky Divadla Petra Bezruče a Činoherního klubu a z jeho literárního díla. Velkým přínosem práce jsou také četné citace z médií a vzpomínky členů Kotvovy rodiny a přátel.

7 ABSTRACT

The diploma work *Václav Kotva as an Author* comprises the life and work of Václav Kotva, Czech actor and writer.

It describes his childhood, studying, working as a teacher and mentions writing of chronicles and his role of a husband and father. The diploma work concerns his famous acting career which started in the Amateur Theatre Society in Radnice. After graduating at the Academy of Performing Arts in Prague (DAMU) he went to Petr Bezruč's Theatre in Ostrava and later on to Činoherní klub (Drama Club) in Prague. He was also giving guest performances in the National Theatre in Prague. Apart from theatre acting, he often casted in films performing two hundreds of supporting roles.

The diploma work also introduces Václav Kotva's work that involves poetry, fiction, nonfiction literature, theatre plays and correspondence. The work does not analyse his literary work in detail since the goal was to inform about his literary work.

Since there is no comprehensive secondary literature, sources of the diploma work derive from Václav Kotva's personal archive which is stored in the State District Archive in Rokycany and in the Town Museum in Radnice. In particular, the chronicles of Amateur Theatre Society in Radnice, Petr Bezruč's Theatre and Drama Club in Prague were used along with Václav Kotva's literary work. Many quotations from media and memories of Kotva's family and friends contribute to the complex portrait of Václav Kotva in this diploma work.

8 Bibliografie

1. **Cironis, Petros.** Václav Kotva nejen herec, ale také lidový básník a vypravěč. *Listy z Rokycan*. červenec 2011, stránky 5-6.
2. *Každá role je něčím mimořádná.* **Doležal, Miloš.** 2002, Příloha katolického týdeníku *Perspektivy*, str. 3.
3. **Kotva, Václav.** Životopis. *Kronika radnického divadla*. Radnice : autor neznámý, 2002.
4. *Po vlastních stopách.* **Cironis, Petros.** Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003, Veršem a prózou.
5. **Kotva, Václav, [účink.]**. A léta běží přátelé. [skladatelé] Václav Koloc. [prod.] Tomáš Koloc. [Český rozhlas 6] Praha : Český rozhlas 6, 1997. Přepis nahrávky.
6. —. Kotva poslal třístránkový dopis. *Obec Němčovice*. [Online] 2003. [Citace: 20. Duben 2012.] <http://www.nemcovice.cz/content/view/full/2648/>.
7. —. *Kronika radnického divadla 1939-2002*. [Soubor kronik z fondu V.K., uložené ve Státním okresním archivu v Rokycanech]. 1939-2002.
8. —. *Moje divadelní začátky. Kronika radnického divadla*. 2002.
9. Divotvorný klobouk v novém rouše. *Národní práce*. [Kronika radnického divadla]. 17. Červen 1941.
10. Divadelní soutěž OOS ukončena: Divotvorný klobouk radnických ochotníků v Rokycanech. [Kronika radnického divadla]. 1942.
11. Primát ochotníků v Radnicích: Mladý pracovník věnuje svoji pozornost dětem. *A-Zet západočeský*. [Kronika radnického divadla]. 5. Duben 1944.
12. Divadlo radnické mládeže. *Právo lidu*. [Kronika radnického divadla]. 14. Prosinec 1947.
13. Mládež na umění. *Nový den*. [Kronika radnického divadla]. 17. Prosinec 1947.
14. **Kotva, Václav.** *Sto čtyřicet let divadla v Radnicích*. Radnice : MKS Radnice, 1990. stránky 18-19.

15. *Herec Václav Kotva slavil osmdesátiny.* **Šopejstalová, Božena.** 14. Leden 2002, Plzeňský deník.
16. **Kotva, Václav.** Vzpomínky na Divadlo Petra Bezruče v Ostravě 1959 – 1965 a na Činoherní klub v Praze 1965 – 2001. *Veršem a prózou.* Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003, stránky 79-90.
17. Hoši, dívky a psi v Radnicích. *Rokycanský budovatel.* [Kronika radnického divadla]. 26. Květen 1966.
18. **Kotva, Václav.** Heslo Kalif. *Rokycanský budovatel.* [Kronika radnického divadla]. 9. Únor 1967.
19. **Hulec, Vladimír.** Nina Divišková: Živote, děkuju za všechno. I za bolest. *Divadelní noviny.* [Online] 23. Březen 2010. [Citace: 20. Duben 2012.] <http://www.divadelni-noviny.cz/nina-diviskova-zivote-dekuju-za-vsechno-i-za-bolest/>.
20. **Vostrý, Jaroslav.** *Činoherní klub 1965 - 1972 - Dramaturgie v praxi.* Praha : Divadelní ústav v Praze, 1996.
21. Svatej z krejčárku. *CS film.* [Online] 2012. [Citace: 20. Duben 2012.] http://www.csfilm.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=185&Itemid=31.
22. **Kotvová, Jarmila.** Rozhovor. [skladatelé] Jaroslava Kotvová. [prod.] Jitka Quadratová. [Zvukový záznam] 2012. 3. 23. rozhovor - Radnice 38.
23. **Kotvová - Maxera, Markéta a Kotvová - Maxera, Markéta.** Rozhovor. [skladatelé] Markéta Kotvová-Maxerová. [prod.] Jitka Quadratová. [Skype] 2012. 3. 24.
24. *Člověk - bratr Důvěry plnosprávné.* **Kovařík, Mirek.** 2003, Veršem i prózou, stránky 91-96.
25. **Kotva, Václav.** Trny bez naděje . *Sbírka poezie.* 1942.
26. —. Jiskrami času. *Sbírka poezie.* 1945.
27. —. Prstýnek léta. *Sbírka poezie.* 1942.
28. —. Dětem. *Sbírka poezie.* 1949.
29. —. Třásně dnů a nocí. *Sbírka poezie.* 1949.
30. —. Vlastovička. *Sbírka poezie.* 1951.

31. —. *Náš táta. Sbírka poezie.* 1952.
32. —. *Ruka vztažená. Sbírka poezie.* 1952.
33. —. *Zpovídání. Sbírka poezie.* 1953.
34. —. *Na cestu. Sbírka poezie.* 1953.
35. —. *Preludia. Sbírka poezie.* 1954.
36. —. *Sluncem a stínem. Sbírka poezie.* 1954.
37. —. *Večerní kvítí. Sbírka poezie.* 1954.
38. —. *Blouznivé snění. Sbírka poezie.* 1963.
39. —. *Vzpomínání. Sbírka poezie.* 1984.
40. —. *Rýmovačky. Sbírka poezie.* 2000.
41. —. *Dny šťastného dětství – Jucka a brigádní generál. Veršem a prózou.* Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003, stránky 61-67.
42. —. *Jak jsme si hráli ve dvacátých a třicátých letech v podbrdském městečku v Radnicích u Rokycan. Veršem a prózou.* Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003, stránky 68-72.
43. —. *Růženka z cihelny. Veršem a prózou.* Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003, stránky 73-74.
44. —. *Za károu Tylovou. Veršem a prózou.* Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003, stránky 75-78.
45. —. *Základní dechová a hlasová cvičení.* Blansko : OKS, 1985.
46. —. *Vyznání.* Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 2003.
47. **Cironis, Petros.** *Lidé, osoby a osobnosti Rokycanska.* Rokycany : Státní okresní archiv v Rokycanech, 1995.
48. **Haman, Aleš.** *Úvod do studia literatury a interpretace díla.* Jinočany : H a H, 1999.
49. **Oliveriusová, Eva.** *Úvod do studia literatury I.* Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989.
50. **Kotva, Václav.** *Staročeské posvícení. Hra.* 1964.

51. —. Vyhoštěnec. *Hra*. 1948.
52. —. Marie. *Hra*. 1947.
53. —. Lhát se nevyplácí. *Hra*. 1947.
54. —. Osmička odvahy. *Hra*. 1948.
55. —. Osmička bojuje. *Hra*. 1948.
56. —. *Jak na to*. Ostrava : OSN, 1965.
57. Václav Kotva. *Česko-Slovenská filmová databáze*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.] <http://www.csfd.cz/tvurce/1602-vaclav-kotva/>.
58. Václav Kotva. *Databáze českého amatérského divadla*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.] <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=4044>.
59. **Vyčichlo, Jaroslav**. Za Václavem Kotvou. *Databáze českého amatérského divadla*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.] <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=txt&id=1891>.
60. **Koloc, Tomáš**. Mám rád děti celého světa. *Bridské listy*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.] <http://blisty.cz/art/20990.html>.
61. Václav Kotva. *Národní divadlo*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.] <http://archiv.narodni-divadlo.cz/default.aspx?jz=cs&dk=Umelec.aspx&ju=287&sz=0&abc=K&pn=356affcc-f301-3000-85ff-c11223344aaa>.
62. **Gottwald, Vladimír**. Nezapomínejme na Kotvu! *Blog e-dnes*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.] <http://vladimirt.gottwald.blog.idnes.cz/c/170801/Nezapominejme-na-Kotvu.html>.
63. **Kolář, Jan**. Petr Nárožný. *Divadelní noviny*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.] <http://host.divadlo.cz/noviny/clanek.asp?id=18241>.
64. **Keller, Jan**. *Kronika radnického divadla 1926-38*.
65. Primát ochotníků v Radnicích: Mladý pracovník věnuje svoji pozornost dětem. *A-Zet západočeský*. [Kronika radnického divadla]. 5. Duben 1944.

66. Činoherní klub-web. *Činoherní klub*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.]
<http://www.cinoherniklub.cz/index.php/divadlo>.

67. *Činoherní klub*. Praha : Brána, 2006.

68. Činoherní klub. *Wikipedie*. [Online] [Citace: 20. Duben 2012.]
http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cinohern%C3%AD_klub.

9 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 - Václav Kotva 50 let	9
Obrázek 2 - Škola.....	11
Obrázek 3 - Farářův konec	32
Obrázek 4 - Rodný dům	36
Obrázek 5 - Pamětní deska	36
Obrázek 6 - Hrob.....	37

10 SEZNAM PŘÍLOH

DVD „VÁCLAV KOTVA JAKO SPISOVATEL“ jehož obsahem je diplomová práce ve formátu pdf – dokument je identický s tištěnou verzí diplomové práce, k otevření je zapotřebí mít nainstalovaný prohlížeč dokumentů formátu pdf.